

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

10 Μαρτίου 2020

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 759

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. απόφ. 684/2019*

Λήψη απόφασης επί της προηγούμενης γνωστοποίησης συγκέντρωσης επιχειρήσεων κατ' άρθρο 6 παρ. 1-3 του ν. 3959/2011, που αφορά τη μεταβολή από κοινό σε αποκλειστικό έλεγχο επί της κοινής επιχείρησης PIONEER HI - BRED HELLAS A.E. Η εταιρία PIONEER SEED HOLDING NEDERLAND B.V., θυγατρική εταιρία του ομίλου DowDuPont και νυν μέτοχος της PIONEER HI-BRED HELLAS A.E. θα προβεί στην εξαγορά από τους υπόλοιπους μετόχους της PIONEER HI-BRED HELLAS A.E. του λοιπού μετοχικού της κεφαλαίου, αποκτώντας τον αποκλειστικό έλεγχο επί αυτής.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΕ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτιρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 9η Μαΐου 2019, ημέρα Πέμπτη και ώρα 14:30, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Βασιλική Θάνου - Χριστοφίλου.

Μέλη: Νικόλαος Ζευγώλης,

Ιωάννης Στεφάτος (Εισηγητής) και

Σωτήριος Καρκαλάκος.

Γραμματέας: Ευαγγελία Ρουμπή.

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί της προηγούμενης γνωστοποίησης συγκέντρωσης επιχειρήσεων κατ' άρθρο 6 παρ. 1-3 του ν. 3959/2011, που αφορά την μεταβολή από κοινό σε αποκλειστικό έλεγχο επί της κοινής επιχείρησης PIONEER HI - BRED HELLAS A.E. Η εταιρία PIONEER SEED HOLDING NEDERLAND B.V., θυγατρική εταιρία του ομίλου DowDuPont και νυν μέτοχος της

* Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε δύο (2) επιπλέον εκδόσεις με τα εξής διακριτικά: 1) Προς Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και 2) Έκδοση για την PIONEER SEED HOLDING NEDERLAND B.V. Από τις δύο αυτές εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση του αντίστοιχου αποδέκτη της έκδοσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93/Α'/20.4.2011), όπως ισχύει, και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 54/Β'/16.1.2013). Όπου ήταν δυνατό τα στοιχεία που παραλείφθηκαν αντικαταστάθηκαν με ενδεικτικά ποσά και αριθμούς ή με γενικές περιγραφές (εντός [...]).

PIONEER HI-BRED HELLAS A.E. θα προβεί στην εξαγορά από τους υπόλοιπους μετόχους της PIONEER HI-BRED HELLAS A.E. του λοιπού μετοχικού της κεφαλαίου, αποκτώντας τον αποκλειστικό έλεγχο επί αυτής.

Πριν την έναρξη της συζήτησης, η Πρόεδρος όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την υπάλληλο της Γραμματείας Προέδρου, Αντιπροέδρου και Εισηγητών, Ευαγγελία Ρουμπή, με αναπληρώτρια αυτής την Ηλιάνα Κούτρα.

Στην αρχή της συζήτησης, η Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον αρμόδιο Εισηγητή, Ιωάννη Στεφάτο, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ' αριθμ. πρωτ. οικ. 3169/07.05.2019 Έκθεσή του και πρότεινε - για τους λόγους που αναφέρονται αναλυτικά σε αυτή - την έγκριση από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατ' άρθρο 8 παρ. 3 του ν. 3959/2011, της από 13.3.2019 (αριθμ. πρωτ. 1921) γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης που αφορά στην μεταβολή από κοινό σε αποκλειστικό έλεγχο επί της κοινής επιχείρησης PIONEER HI-BRED HELLAS AE κατόπιν της απόκτησης του 100% του Μετοχικού Κεφαλαίου της από την εταιρία PIONEER SEED HOLDING NEDERLAND B.V., δεδομένου ότι η εν λόγω συγκέντρωση, παρότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρ. 1 του άρθρου 6, δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις επιμέρους αγορές στις οποίες αφορά.

Με την ολοκλήρωση της ανάπτυξης της εισήγησης, η Επιτροπή προχώρησε σε διάσκεψη επί της ως άνω υπόθεσης με τη συμμετοχή του Εισηγητή Ιωάννη Στεφάτου, ο οποίος δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία, και αφού έλαβε υπόψη της την Έκθεση του εν λόγω Εισηγητή, τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης και το ισχύον νομικό πλαίσιο,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

Ι Η ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΠΡΑΞΗ

Ι.1 Εισαγωγικά

1. Στις 13.3.2019, η εταιρία PIONEER SEED HOLDING NEDERLAND B.V. (εφεξής και «PIONEER» ή «γνωστοποιούσα») κατέθεσε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΕΑ») το υπ' αριθμ. πρωτ. 1921/13.3.2019 έντυπο (συνοπτικής) γνωστοποίησης συγκέντρωσης επιχειρήσεων, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, που αφορά στην απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου της εταιρίας PIONEER HI-BRED HELLAS A.E. (εφεξής

και «PIONEER HELLAS») από την γνωστοποιούσα, κατόπιν εξαγοράς του λοιπού Μετοχικού Κεφαλαίου της από τους υπόλοιπους μετόχους της¹.

1.2 Ιστορικό της συμφωνίας

2. Με βάση την από 01.01.1991 Συμφωνία Κοινοπραξίας, η PIONEER, αφενός, και [...], αφετέρου, συνέστησαν την κοινή επιχείρηση (joint venture) PIONEER HELLAS (εφεξής και «αρχική Συμφωνία Κοινοπραξίας») ². Με ισχύ από 01.04.2016, τα μέρη συνήψαν την Τροποποιημένη και Αναθεωρημένη Συμφωνία Κοινοπραξίας (εφεξής και «Τρέχουσα Συμφωνία Κοινοπραξίας»), η οποία αντικατέστησε πλήρως και τροποποίησε την αρχική Συμφωνία Κοινοπραξίας. Κατόπιν διαφόρων μεταβιβάσεων μετοχών, η τρέχουσα διάρθρωση του Μετοχικού Κεφαλαίου της εταιρίας PIONEER HELLAS, πριν την ολοκλήρωση της υπό εξέταση συγκέντρωσης, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1: Μετοχική σύνθεση της PIONEER HELLAS πριν τη συγκέντρωση

Μέτοχος	Αριθμός μετοχών	Ποσοστό
Pioneer Seed Holding Nederland B.V.	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]
Σύνολο	45.000	100%

3. Δυνάμει της από 12.3.2019 «Συμφωνίας Αγοραπωλησίας Μετοχών» (εφεξής και «Συμφωνία»), που έχει υπογραφεί μεταξύ όλων των ανωτέρω αναφερόμενων μετόχων της εταιρίας PIONEER HELLAS, η εταιρία PIONEER συμφωνεί να αγοράσει και οι λοιποί μέτοχοι ([...], εφεξής από κοινού και «Τοπικοί Εταίροι») συμφωνούν να πωλήσουν και να μεταβιβάσουν τις μετοχές τους σε αυτήν.

4. Η συμφωνηθείσα τιμή αγοράς έκαστης μετοχής βάσει της Συμφωνίας ορίζεται σε [...] ευρώ ανά μετοχή³. Ως εκ τούτου, το συνολικό τίμημα για την αγορά από την PIONEER του συνόλου των μετοχών της PIONEER HELLAS ανέρχεται σε [...] ευρώ. Μετά την ολοκλήρωση της μεταβίβασης των μετοχών, η εταιρία PIONEER θα κατέχει το 100% του Μετοχικού Κεφαλαίου της PIONEER HELLAS. Ακολούθως, η Τρέχουσα Συμφωνία Κοινοπραξίας θα πάψει να ισχύει⁴.

5. Όπως ορίζεται στη Συμφωνία, η ολοκλήρωση της συναλλαγής εξαρτάται από την πλήρωση του όρου περάτωσης ότι θα έχει δοθεί η απαιτούμενη έγκριση του ελέγχου της συγχώνευσης, από την ΕΑ⁵.

6. Περαιτέρω, βάσει της Συμφωνίας, [...] ^{6,7}.

7. Σύμφωνα με την γνωστοποιούσα εταιρία⁸, ως προς τους λόγους πραγματοποίησης της συγκέντρωσης, η απόκτηση του συνόλου των μετοχών θα δώσει τη δυνατότητα στην DowDuPont [...] ⁹ [...], να προσφέρει και να διαχειρίζεται το πλήρες χαρτοφυλάκιο προϊόντων, από σπόρους και προϊόντων φυτοπροστασίας υπό μία ενιαία οντότητα.

1.3 Τα μέρη της συγκέντρωσης

1.3.1 Η Pioneer Seed Holding Nederland B.V.

8. Η γνωστοποιούσα εταιρία PIONEER SEED HOLDING NEDERLAND B.V. είναι ολλανδική εταιρία περιορισμένης ευθύνης, εδρεύουσα στο Ντόρντρεχτ της Ολλανδίας.

9. Η εταιρία PIONEER είναι θυγατρική εταιρία του ομίλου DowDuPont. Ο όμιλος DowDuPont δραστηριοποιείται παγκοσμίως μέσω των τμημάτων επιστήμης υλικών, εξειδικευμένων προϊόντων και γεωργίας. Στον τομέα της γεωργίας, ο όμιλος DowDuPont έχει παρουσία σε 130 χώρες¹⁰ προσφέροντας προϊόντα και υπηρεσίες στον τομέα της

1 Η εταιρία PIONEER SEED HOLDING NEDERLAND B.V είναι νυν μέτοχος της PIONEER HELLAS, όπως θα περιγραφεί παρακάτω.

2 Βλ. Τμήμα 1.1 του υπ'αριθμ.πρωτ.1921/13.3.2019 εντύπου γνωστοποίησης, παρ. 3.

3 Βλ. όρο 2.2 της Συμφωνίας.

4 Βλ. όρο 2.5 της Συμφωνίας.

5 Βλ. όρο 6.3 της Συμφωνίας και σχετικό ορισμό της «Απαιτούμενης Έγκρισης» στο άρθρο 1 υπό 1.1 της Συμφωνίας, σε συνδυασμό με τον όρο 7.1.4 της Συμφωνίας.

6 Βλ. όρους 6.1 και 6.2 της Συμφωνίας και τις εκεί προβλεπόμενες εξαιρέσεις.

7 Σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 8 του ν. 3959/2011: «Οι αποφάσεις που εκδίδονται σύμφωνα με τις παραγράφους 3 και 6 καλύπτουν και τους περιορισμούς που συνδέονται άμεσα με την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης και είναι απαραίτητοι γι' αυτήν». Ως εκ τούτου, οι τυχόν περιορισμοί που συνδέονται άμεσα με την εκάστοτε συγκέντρωση και είναι απαραίτητοι για την πραγματοποίησή της (δευτερεύοντες/παρεπόμενοι περιορισμοί) καλύπτονται αυτομάτως από την εγκριτική της συγκέντρωσης απόφαση. Η ΕΑ δεν υποχρεούται να αξιολογεί τους εν λόγω περιορισμούς κατά περίπτωση. Συνιστά ωστόσο καθήκον των συμμετεχουσών επιχειρήσεων να αξιολογούν μόνες τους εάν και σε ποιο βαθμό οι συμφωνίες τους μπορούν να θεωρηθούν ως παρεπόμενες μιας πράξης συγκέντρωσης. Οι περιορισμοί που δεν μπορούν να θεωρηθούν ως άμεσα συνδεδεμένοι και απαραίτητοι για την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 1 και 2 του ν. 3959/2011 και 101 και 102 ΣΛΑΕ. Βλ. σχετικά σκ. 21 Κανονισμού του Συμβουλίου 139/2004 της 20.01.2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων («Κοινοτικός κανονισμός συγκεντρώσεων»), ΕΕ L 024 της 29.01.2004, σελ. 1-22, καθώς και Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τους περιορισμούς που συνδέονται άμεσα με τις συγκεντρώσεις και είναι απαραίτητοι για την πραγματοποίησή τους (2005/C 56/03), παρ. 2 επ.

8 Βλ. Τμήμα 1.5 του με αριθμ.πρωτ.1921/13.3.2019 εντύπου γνωστοποίησης.

9 Το τμήμα γεωργίας της DowDuPont είναι ευρύτερα γνωστό ως [...].

10 Βλ. http://s21.q4cdn.com/813101928/files/doc_factsheets/agriculture/Agriculture-Fact-Sheet_10.6.pdf

φυτοπροστασίας, των σπόρων και της έρευνας και ανάπτυξης για νέα προϊόντα στους εν λόγω κλάδους. Σχηματίστηκε μετά τη συγχώνευση των εταιρειών Dow και DuPont το 2017 και είναι μια από τις τέσσερις μεγαλύτερες πολυεθνικές εταιρίες που δραστηριοποιούνται παγκοσμίως στον κλάδο των αγροχημικών προϊόντων, της έρευνας και ανάπτυξης και της καινοτομίας στον τομέα της γεωργίας, της βιοτεχνολογίας, της ψηφιακής γεωργίας, της παραγωγής σπόρων κ.λπ.¹¹

10. Το αντικείμενο των εργασιών της εταιρίας PIONEER είναι να ενεργεί ως εταιρία χαρτοφυλακίου [...] ($\dots$). Ο καταστατικός της σκοπός είναι να συμμετέχει και άλλως να διατηρεί συμφέροντα, να διαχειρίζεται και να χρηματοδοτεί άλλες επιχειρήσεις, νομικά πρόσωπα και εταιρίες, να εγγυάται χρέη ή να δεσμεύεται για τις υποχρεώσεις άλλων καθώς και να ενεργεί παν ότι σχετίζεται ή είναι ευνοϊκό προς τις εν λόγω δραστηριότητες, όλα εννοούμενα υπό την ευρύτερη έννοια των όρων¹².

11. Στην Ελλάδα, ο όμιλος DowDuPont δραστηριοποιείται εμπορικά μέσω της εταιρίας PIONEER HELLAS. Στον όμιλο ανήκουν και τέσσερις θυγατρικές εταιρίες οι οποίες δεν πωλούν προϊόντα στην Ελλάδα και μια εξ αυτών τίθεται σε εκκαθάριση¹⁴.

I.3.2 Η Pioneer Hi - Bred Hellas A.E.

12. Η PIONEER HI-BRED HELLAS A.E. εδρεύει στην οδό Φλέμινγκ 15 στο Μαρούσι. Δραστηριοποιείται στην Ελλάδα ως διανομέας της γνωστοποιούσας, η οποία κατέχει το [...] % του Μετοχικού Κεφαλαίου της εταιρίας και την ελέγχει από κοινού με τους λοιπούς μετόχους της¹⁵.

13. Το αντικείμενο εργασιών της είναι η διανομή και η εμπορία στην Ελλάδα σπόρων και λοιπών γεωργικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των προϊόντων της PIONEER. Συγκεκριμένα, το [...] % των πωλήσεων¹⁶ της εταιρίας PIONEER HELLAS αφορά προϊόντα της PIONEER (όμιλος DowDuPont) και το υπόλοιπο [...] % αφορά προϊόντα μη προερχόμενα από τη γνωστοποιούσα¹⁷. Ο καταστατικός σκοπός είναι να εμπορεύεται να διανέμει και να προωθεί στην Ελλάδα σπόρους για

11 11 Τα τελευταία 30 χρόνια μια σειρά από οριζόντιες και μη-οριζόντιες συγκεντρώσεις είχαν οδηγήσει στη δημιουργία έξι πολυεθνικών εταιρειών (Monsanto, Bayer, BASF, Syngenta, Dow και DuPont) που κυριαρχούσαν παγκοσμίως στις αγορές των αγροχημικών προϊόντων, των σπόρων και της βιοτεχνολογίας. Από το 2015 και έπειτα, οι συγχωνεύσεις των εταιρειών Dow /DuPont και Bayer/ Monsanto και η εξαγορά της εταιρίας Syngenta από την εταιρία ChemChina οδήγησαν σε ακόμη μεγαλύτερη συγκέντρωση στις αγορές των αγροχημικών προϊόντων, των σπόρων και της βιοτεχνολογίας παγκοσμίως. (Βλ. https://read.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/concentration-in-seed-markets_9789264308367-en#page15).

12 Το τμήμα γεωργίας του ομίλου DowDuPont (βλ. και υποσημείωση 9).

13 Βλ. Τμήμα 2.1.2. του εντύπου γνωστοποίησης.

14 Βλ. Παράρτημα για περισσότερες πληροφορίες για τις θυγατρικές εταιρίες του ομίλου DowDuPont στην Ελλάδα.

15 Σχ. ο Πίνακας 1.

16 Ειδικότερα, τα ποσοστά βάσει του κύκλου εργασιών της εταιρίας διακρίνονται περαιτέρω σε [...] % σπόροι ποικιλιών βαμβάκιου, [...] % υβρίδια αραβόσιτου, [...] % υβρίδια ηλιάνθου και [...] % λοιπά (βλ. σχ. έντυπο γνωστοποίησης, σημ. 1.1).

17 Ειδικότερα, τα ποσοστά βάσει του κύκλου εργασιών της εταιρίας ανέρχονται σε [...] % προϊόντα θρέψης φυτών - λιπάσματα και [...] % λοιπά (βλ. Τμήμα 1.1 του εντύπου γνωστοποίησης).

καλλιέργεια, όπως αραβόσιτος, ηλιάνθος, σόργο, σιτηρά, κ.ά. καθώς και φυτοπροστατευτικά προϊόντα.

I.3.3 Κύκλοι εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων

14. Ο κύκλος εργασιών¹⁸ καθεμίας από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις στην υπό κρίση πράξη το τελευταίο οικονομικό έτος (χρήση 1.1.-31.12.2018), στην παγκόσμια και ελληνική αγορά, είχε, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10 ν. 3959/2011, όπως ισχύει, ως εξής:

Πίνακας 2: Κύκλοι εργασιών¹⁹ 2018 (σε εκατ. ευρώ)

Εταιρίες	2018	
	Παγκόσμια Αγορά	Ελληνική Αγορά
Όμιλος DOWDUPONT ²⁰	72.817	[...]21
PIONEER HI-BRED HELLAS A.E.	30,15	30,15
ΣΥΝΟΛΟ	72.847,15	150,15

Πηγή: Στοιχεία προσκομισθέντα από την γνωστοποιούσα εταιρία (αριθμ. πρωτ. 2351/29.03.2019).

II ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

II.1 Χαρακτηρισμός της υπό κρίση πράξης

15. Κατά το άρθρο 5 παρ. 2 στοιχείο β' του ν. 3959/2011, συγκέντρωση επιχειρήσεων πραγματοποιείται όταν επέρχεται μόνιμη μεταβολή ως προς τα πρόσωπα (φυσικά ή νομικά) που ασκούν έλεγχο επί της αποκτώμενης εταιρίας. Τούτο συντρέχει στην περίπτωση κατά την οποία ένα ή περισσότερα πρόσωπα που ελέγχουν ήδη τουλάχιστον μία επιχείρηση, ή μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, αποκτούν άμεσα ή έμμεσα τον έλεγχο του συνόλου ή τμημάτων μιας ή περισσότερων άλλων επιχειρήσεων, με την αγορά τίτλων ή στοιχείων του ενεργητικού, με σύμβαση ή με άλλο τρόπο²².

16. Συγκέντρωση δύναται να επέλθει κατά κύριο λόγο με δύο τρόπους: (α) είτε με τη συγχώνευση δύο ή περισσότερων προηγουμένως ανεξάρτητων επιχειρήσεων (β) είτε, με την απόκτηση του ελέγχου στο σύνολο ή σε τμήμα μιας ή περισσότερων άλλων επιχειρήσεων²³. Η

18 Σύμφωνα με την υπ. αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας.

19 Αφορά σε ενοποιημένα αποτελέσματα Ομίλου.

20 Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, τα δολάρια Αμερικής μετατράπηκαν σε ευρώ βάσει της μέσης τιμής συναλλάγματος της ΕΚΤ για το 2018, 1 ευρώ = 1,1810 δολάρια Αμερικής.

21 Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, ο όμιλος DowDuPont δε διαθέτει οικονομικά ελεγχόμενο κύκλο εργασιών στην Ελλάδα. Βάσει αυτού, προσκομίζεται κύκλος εργασιών που δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο οικονομικού ελέγχου. Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, πληρούνται τα όρια του κύκλου εργασιών στην ελληνική επικράτεια.

22 Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 3 του ίδιου νόμου, ο έλεγχος απορρέει από δικαιώματα, συμβάσεις ή άλλα μέσα, τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα καθοριστικής επίδρασης στη δραστηριότητα μιας επιχείρησης, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών πραγματικών ή νομικών συνθηκών.

23 Κατά το άρθρο 5 παρ. 3 του ν. 3959/2011, «Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου, ο έλεγχος απορρέει από δικαιώματα, συμβά-

έννοια του ελέγχου ορίζεται ως η δυνατότητα καθοριστικού επηρεασμού της δραστηριότητας μιας επιχείρησης. Το κατά πόσον μια πράξη οδηγεί σε απόκτηση ελέγχου εξαρτάται από ορισμένα νομικά και/ή πραγματικά στοιχεία (de jure/de facto)²⁴.

17. Ο έλεγχος διακρίνεται σε: α) αποκλειστικό, όταν μία και μόνη επιχείρηση μπορεί να επηρεάσει καθοριστικά μία άλλη επιχείρηση²⁵ και β) κοινό, όταν δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις ή πρόσωπα έχουν τη δυνατότητα να ασκούν αποφασιστική επιρροή σε μία άλλη επιχείρηση²⁶. Κρίσιμο στοιχείο για την απόκτηση κοινού ελέγχου είναι η δυνατότητα άσκησης αποφασιστικής επιρροής σε μια άλλη επιχείρηση, ήτοι η εξουσία αναστολής ενεργειών που καθορίζουν την εμπορική στρατηγική συμπεριφορά μιας επιχείρησης και η συνακόλουθη δυνατότητα πρόκλησης «αδιεξόδου»²⁷.

18. Εν προκειμένω, η εξαγορά από την PIONEER του λοιπού Μετοχικού Κεφαλαίου της PIONEER HELLAS που κατέχουν οι Τοπικοί Εταίροι, συνιστά περίπτωση μεταβολής του ελέγχου επί μιας προηγουμένως λειτουργικά αυτόνομης κοινής επιχείρησης (joint venture) από κοινό σε αποκλειστικό, η οποία αποτελεί συγκέντρωση υπό την έννοια του άρθρου 5 παρ. 2 στοιχείο β' του ν. 3959/2011²⁸.

II.1.1 Η λειτουργική αυτονομία της κοινής επιχείρησης

19. Ο λειτουργικά αυτόνομος χαρακτήρας μιας κοινής επιχείρησης θεμελιώνεται όταν η κοινή επιχείρηση: (α) δραστηριοποιείται σε μια αγορά, εκπληρώνοντας τις λειτουργίες που πραγματοποιούν συνήθως οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά και (β) διαθέτει τους απαιτούμενους πόρους (διοίκηση, πρόσβαση σε χρηματοδότηση, περιουσιακά στοιχεία) προκειμένου να ασκεί σε μόνιμη βάση τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες²⁹.

20. Συνεπώς, στην υπό κρίση περίπτωση, η εξαγοραζόμενες ή άλλα μέσα, τα οποία, είτε μεμονωμένα είτε από κοινού με άλλα, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών πραγματικών ή νομικών συνθηκών, παρέχουν τη δυνατότητα καθοριστικής επίδρασης στη δραστηριότητα μιας επιχείρησης, και ιδίως από: α) δικαιώματα κυριότητας ή επικαρπίας επί του συνόλου ή μέρους των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, β) δικαιώματα ή συμβάσεις που παρέχουν δυνατότητα καθοριστικής επίδρασης στη σύνθεση, στις συσκέψεις ή στις αποφάσεις των οργάνων μιας επιχείρησης».

24. Βλ. Κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (εφεξής η «ΕΕΠ» ή «Ε.Π.») για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (εφεξής και «Ανακοίνωση» ή «Κωδικοποιημένη Ανακοίνωση»), ΕΕ 2008, C 95, σελ. 1, παρ. 17.

25. Βλ. Ανακοίνωση, παρ. 54.

26. Βλ. Ανακοίνωση, παρ. 62.

27. Βλ. M. Rosenthal & S. Thomas, European Merger Control, Verlag C. H. Beck Munchen 2010, σελ. 32 παρ. 38-39 καθώς και ΓενΔΕΕ, T-282/02, Cementbouw v. Commission, σκ. 42 (με αναφορά στη δυνατότητα πρόκλησης «αδιεξόδου - deadlock» λόγω της εξουσίας των μετόχων αναστολής στρατηγικών αποφάσεων).

28. Αναφορικά με τη μεταβολή του κοινού ελέγχου σε αποκλειστικό, αναγνωρίζεται ότι υπάρχει ουσιώδης διαφορά μεταξύ της επιρροής που ασκείται από μία επιχείρηση και της επιρροής που ασκείται από περισσότερες ελέγχουσες επιχειρήσεις, καθώς στην τελευταία αυτή περίπτωση οι από κοινού ελέγχοντες θα χρειαστεί να λάβουν υπόψη τους τα ενδεχομένως διαφορετικά συμφέροντα των άλλων μερών. Βλ. Ανακοίνωση παρ. 89.

29. Βλ. Ανακοίνωση παρ. 94.

μενη επιχείρηση PIONEER HELLAS αποτελεί λειτουργικά αυτόνομη κοινή επιχείρηση (joint venture) της PIONEER και των Τοπικών Εταίρων υπό την έννοια του άρθρου 5 παρ. 5 του ν. 3959/2011, καθώς εκπληρώνει μόνιμα όλες τις λειτουργίες μιας αυτόνομης -από επιχειρησιακής άποψης³⁰- οικονομικής μονάδας.

21. Συγκεκριμένα, η PIONEER HELLAS πληροί τις ανωτέρω προϋποθέσεις. Η δραστηριοποίησή της στην ελληνική αγορά έγκειται στη διανομή και εμπορία σπόρων και άλλων γεωργικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, προϊόντων της PIONEER. Η διανομή και εμπορία σπόρων και άλλων γεωργικών προϊόντων, προερχομένων και μη από την PIONEER, αποτελεί εκδήλωση αυτόνομης δραστηριοποίησης στην αγορά, η οποία υπερβαίνει την εκτέλεση απλώς μιας ειδικής λειτουργίας στο πλαίσιο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των ιδρυτικών μερών³¹. Επιπλέον, η PIONEER HELLAS διαθέτει επαρκείς χρηματοοικονομικούς πόρους³² και αυτόνομη διοίκηση³³, ώστε να μπορεί να δραστηριοποιείται αυτόνομα στην αγορά. Άλλωστε, η Συμφωνία Κοινοπραξίας, με την οποία ιδρύθηκε η κοινή επιχείρηση, είναι αορίστου χρόνου³⁴, γεγονός που αποτελεί ένδειξη λειτουργίας σε μόνιμη βάση³⁵.

II.1.2 Μεταβολή της ποιότητας του ελέγχου

22. Με την πραγματοποίηση της υπό κρίση συγκέντρωσης επέρχεται μεταβολή του ελέγχου από κοινό σε αποκλειστικό. Συγκεκριμένα, η PIONEER, η οποία πριν από τη συγκέντρωση κατέχει το [...] % των μετοχών της ήδη υφιστάμενης PIONEER HELLAS και την ελέγχει από κοινού με τους Τοπικούς Εταίρους, σκοπεύει να εξαγοράσει το λοιπό Μετοχικό Κεφάλαιο από αυτούς. Με την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης, η PIONEER θα κατέχει το 100% των μετοχών της PIONEER HELLAS και θα ασκεί αποκλειστικό έλεγχο επί αυτής³⁶.

23. Ειδικότερα, παρά το γεγονός ότι πριν από τη συγκέντρωση η PIONEER κατέχει το [...] % των μετοχών της PIONEER HELLAS, ενώ το υπόλοιπο Μετοχικό Κεφάλαιο κατέχουν οι Τοπικοί Εταίροι, ο έλεγχος επί της PIONEER HELLAS ασκείται από κοινού από την PIONEER και από τους Τοπικούς Εταίρους, δεδομένου ότι [...], τόσο η PIONEER όσο και οι Τοπικοί Εταίροι έχουν δικαιώματα αρνησικυρίας επί σημαντικών στρατηγικών αποφάσεων της PIONEER HELLAS³⁷.

24. Άλλωστε, κοινός έλεγχος μπορεί να υπάρξει και όταν οι μειοψηφούντες μέτοχοι έχουν πρόσθετα δικαιώματα τα οποία τους επιτρέπουν να ασκούν αρνησικυρία σε αποφάσεις που έχουν ουσιώδη σημασία για την εμπορική στρατηγική συμπεριφορά της κοινής επιχείρησης. Τα ίδια τα δικαιώματα αρνησικυρίας μπορεί να προκύπτουν από την ειδική πλειοψηφία που απαιτείται για τις

30. Βλ. Ανακοίνωση παρ. 91.

31. Βλ. Ανακοίνωση παρ. 95.

32. Βλ. [...].

33. Βλ. [...].

34. Βλ. [...].

35. Βλ. Ανακοίνωση παρ. 103.

36. Βλ. Τμήμα 3.1 του με αριθμ.πρωτ.1921/13.3.2019 εντύπου γνωστοποίησης, παρ. 24, με περαιτέρω παραπομπές σε Τρέχουσα Συμφωνία Κοινοπραξίας, άρθρα 10.03 (Επενδύσεις) και 12.01 (Επιχειρηματικό Πλάνο και Προϋπολογισμός).

37. Βλ. [...].

αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης ή του διοικητικού συμβουλίου, στον βαθμό που οι ιδρυτικές επιχειρήσεις εκπροσωπούνται στο εν λόγω συμβούλιο³⁸. Αυτά τα δικαιώματα αρνησικυρίας πρέπει να αφορούν τις στρατηγικές αποφάσεις σχετικά με την εμπορική πολιτική της κοινής επιχείρησης. Ορισμένα δικαιώματα αρνησικυρίας τα οποία συνήθως συνεπάγονται κοινό έλεγχο αφορούν αποφάσεις και θέματα όπως ο προϋπολογισμός, το επιχειρησιακό πρόγραμμα, σημαντικές επενδύσεις ή διορισμός των ανώτερων διοικητικών στελεχών³⁹.

25. Για την απόκτηση κοινού ελέγχου ο μειοψηφών μέτοχος δεν χρειάζεται να έχει όλα τα προαναφερθέντα δικαιώματα αρνησικυρίας. Αρκεί και η ύπαρξη ορισμένων μόνο ή ακόμα και ενός από τα δικαιώματα αυτά⁴⁰. Το επιχειρησιακό πρόγραμμα περιέχει κατά κανόνα τους συγκεκριμένους στόχους μιας επιχείρησης, καθώς και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την επίτευξη των στόχων αυτών. Το δικαίωμα αρνησικυρίας σχετικά με το εν λόγω επιχειρησιακό πρόγραμμα μπορεί να αρκεί για την απόκτηση κοινού ελέγχου και χωρίς να υπάρχει άλλο δικαίωμα αρνησικυρίας⁴¹.

26. Εν προκειμένω, [...] ⁴², [...].

27. [...] ⁴³ [...].

28. Όπως συνάγεται από τα ανωτέρω, η PIONEER αφενός και οι Τοπικοί Εταίροι αφετέρου ασκούν κοινό έλεγχο επί της PIONEER HELLAS, δεδομένου ότι για τη λήψη σημαντικών αποφάσεων, όπως οι προαναφερθείσες, που έχουν ουσιώδη σημασία για την εμπορική στρατηγική συμπεριφορά της PIONEER HELLAS απαιτείται ειδική (αυξημένη) πλειοψηφία μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, για το σχηματισμό της οποίας απαιτείται σύμπραξη των μελών που έχουν διορισθεί από την PIONEER και των μελών που έχουν διορισθεί από τους Τοπικούς Εταίρους.

29. Μετά την εξαγορά από την PIONEER του λοιπού Μετοχικού Κεφαλαίου, που κατέχουν οι Τοπικοί Εταίροι, η PIONEER θα κατέχει το 100% των μετοχών της PIONEER HELLAS και ως αποτέλεσμα θα ασκεί αποκλειστικό έλεγχο επί αυτής. Συνεπώς, η υπό εξέταση συγκέντρωση αφορά στην αλλαγή από κοινό σε αποκλειστικό έλεγχο, υπό την έννοια του άρθρου 5 παρ. 2 στοιχείο β' του ν. 3959/2011, επί της PIONEER HELLAS.

III ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΕΑ

30. Στην υπό κρίση συγκέντρωση, πληρούνται το κρι-

38 Βλ. Ανακοίνωση παρ. 65.

39 Βλ. και P. Fotis and N. Zevgolis, *The Competitive Effects of Minority Shareholdings, Legal and Economic issues*, Hart Publishing, 2016, σελ. 148 και νομολογία στην οποία παραπέμπουν.

40 Κατά πόσον αυτό ισχύει ή όχι εξαρτάται από το συγκεκριμένο περιεχόμενο του ίδιου του δικαιώματος αρνησικυρίας, καθώς δεν έχουν όλα την ίδια βαρύτητα, καθώς και από τη σημασία που έχει στα πλαίσια της συγκεκριμένης επιχειρηματικής δραστηριότητας της κοινής επιχείρησης. Βλ. Κωδικοποιημένη Ανακοίνωση, όπ.π. παρ. 68.

41 Αντίθετα, εφόσον το επιχειρηματικό πρόγραμμα περιέχει απλώς γενικές δηλώσεις σχετικά με τους στόχους της κοινής επιχείρησης, η ύπαρξη δικαιώματος αρνησικυρίας μπορεί να αποτελέσει ένα μόνο από τα στοιχεία για τη γενική εκτίμηση του κοινού ελέγχου, αλλά δεν αρκεί από μόνο του για την απόκτηση κοινού ελέγχου. Βλ. Κωδικοποιημένη Ανακοίνωση σκ. 70.

42 Βλ. σχετικά [...].

43 [...].

τήριο γνωστοποίησης⁴⁴ στην ΕΑ, περί του συνολικού κύκλου εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων στην παγκόσμια αγορά, διότι το σχετικό ποσό, ανερχόμενο κατά τη χρήση του έτους 2018 σε [...] εκατ. ευρώ, υπερβαίνει το προβλεπόμενο κατώφλι των εκατόν πενήντα εκατομμυρίων (150.000.000) ευρώ.

31. Επίσης, πληρούνται το σωρευτικά προβλεπόμενο κριτήριο υπαγωγής, αναφορικά με τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιείται στην εθνική αγορά, από δύο, τουλάχιστον, συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις, χωριστά για κάθε μία εξ αυτών καθώς η PIONEER και η PIONEER HELLAS έχουν κύκλους εργασιών στην ελληνική αγορά άνω των 15 εκ. ευρώ έκαστη. Περαιτέρω, η υπό κρίση συγκέντρωση δεν έχει κοινοτική διάσταση, καθώς τα μέρη δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 1 του Κανονισμού ΕΚ 139/2004⁴⁵. Ενόψει των ανωτέρω, η παρούσα γνωστοποίηση υποβάλλεται αρμοδίως ενώπιον της ΕΑ.

44 Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 παρ. 1 ν. 3959/2011: «Κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων πρέπει να γνωστοποιείται στην Επιτροπή Ανταγωνισμού μέσα σε τριάντα ημέρες από τη σύναψη συμφωνίας ή τη δημοσίευση προσφοράς ή ανταλλαγής ή την ανάληψη υποχρέωσης για την απόκτηση συμμετοχής, που εξασφαλίζει τον έλεγχο της επιχείρησης όταν ο συνολικός κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση κατά το άρθρο 10 ανέρχεται, στην παγκόσμια αγορά τουλάχιστον σε εκατόν πενήντα εκατομμύρια (150.000.000) ευρώ και δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, η καθεμία χωριστά, συνολικό κύκλο εργασιών άνω των δεκαπέντε εκατομμυρίων (15.000.000) ευρώ στην ελληνική αγορά». Ο κύκλος εργασιών των μερών που συμμετέχουν στη συγκέντρωση προκύπτει από το άθροισμα των κύκλων εργασιών των επιχειρήσεων που ορίζει το άρθρο 10 παρ. 4 ν. 3959/2011, όπως ισχύει, κατά τα οριζόμενα και στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού.

45 Βλ. άρθρο 1 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού του Συμβουλίου της 20.01.2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων («Κοινοτικός κανονισμός συγκεντρώσεων»), ΕΕ L 024 της 29/01/2004, σελ. 0001 - 0022, σύμφωνα με το οποίο «2. Μία συγκέντρωση έχει κοινοτική διάσταση όταν: α) ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν παγκοσμίως όλες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις υπερβαίνει τα 5 δισεκατομμύρια ευρώ και β) δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, κάθε μία χωριστά, εντός της Κοινότητας, συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 250 εκατομμυρίων ευρώ, εκτός εάν κάθε μία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιεί άνω των δύο τρίτων του συνολικού κοινοτικού κύκλου εργασιών της σε ένα και το αυτό κράτος μέλος. 3. Μία συγκέντρωση που δεν υπερβαίνει τα κατώτατα όρια που προβλέπονται στην παράγραφο 2 έχει κοινοτική διάσταση, εφόσον: α) ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν παγκοσμίως όλες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις υπερβαίνει τα 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ· β) ο συνολικός κύκλος εργασιών που πραγματοποιούν όλες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις σε κάθε ένα από τρία τουλάχιστον κράτη μέλη, υπερβαίνει τα 100 εκατομμύρια ευρώ· γ) σε κάθε ένα από τα τρία τουλάχιστον κράτη μέλη που λαμβάνονται υπόψη για τους σκοπούς του στοιχείου β), δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν κάθε μία χωριστά συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 25 εκατομμυρίων ευρώ και δ) δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, κάθε μία χωριστά, εντός της Κοινότητας συνολικό κύκλο εργασιών άνω των 100 εκατομμυρίων ευρώ, εκτός εάν κάθε μία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιεί άνω των δύο τρίτων του συνολικού κοινοτικού κύκλου εργασιών της σε ένα και το αυτό κράτος μέλος».

III.1 Έλεγχος παραδεκτού, εμπροθέσμου και προσήκοντος της γνωστοποίησης

32. Η κατ' άρθρο 6 του ν. 3959/2011 προηγούμενη γνωστοποίηση συγκέντρωσης επιχειρήσεων μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη χρήση απλοποιημένου Εντύπου Συνοπτικής Γνωστοποίησης όταν οι υπόχρεοι θεωρούν και είναι σε θέση να τεκμηριώσουν ότι η γνωστοποιούμενη συγκέντρωση δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές. Εν προκειμένω, μία από τις περιπτώσεις/διαζευκτικές προϋποθέσεις για τη χρήση του Εντύπου Συνοπτικής Γνωστοποίησης, που πληρούται στην υπό κρίση περίπτωση, είναι η γνωστοποιούμενη συγκέντρωση να αφορά την απόκτηση από ένα από τα συμμετέχοντα μέρη αποκλειστικού ελέγχου επιχείρησης επί της οποίας έχει ήδη κοινό έλεγχο⁴⁶. Συνεπώς, η υπόχρεη σε γνωστοποίηση PIONEER παραδεκτά υπέβαλε Έντυπο Συνοπτικής Γνωστοποίησης.

33. Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 3959/2011, το Έντυπο Συνοπτικής Γνωστοποίησης (αριθμ. πρωτ. 1921/13.03.2019) υπεβλήθη στην ΕΑ στις 13.03.2019, ήτοι εντός της προθεσμίας των 30 ημερών από τη θέση σε ισχύ της από 12.03.2019 ανωτέρω αναφερόμενης Συμφωνίας Αγοραπωλησίας Μετοχών⁴⁷. Με την ως άνω γνωστοποίηση, συνυποβλήθηκε το προβλεπόμενο - με ποινή απαραδέκτου⁴⁸ - στο άρθρο 45 παρ. 1 του ν. 3959/2011 παράβολο. Η γνωστοποιούσα, με το υπ' αριθμ. πρωτ. 1988/15.3.2019 έγγραφό της, κοινοποίησε στην ΕΑ αντίτυπο του φύλλου ημερήσιας οικονομικής εφημερίδας πανελλαδικής κυκλοφορίας «ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ» της 15.3.2019, στο οποίο δημοσίευσε την υπό κρίση πράξη⁴⁹. Ως εκ τούτου, η εν λόγω γνωστοποίηση θεωρείται εμπρόθεσμη και παραδεκτή.

34. Από την εξέταση των αρχικά υποβληθέντων στοιχείων της γνωστοποίησης προέκυψε η ανάγκη για συμπληρωματικά στοιχεία και διευκρινίσεις, τα οποία προσκομίστηκαν από την γνωστοποιούσα στις 29.03.2019⁵⁰, μετά από χορηγήθεισα διήμερη παράταση. Ενόψει της ανάγκης υποβολής συμπληρωματικών στοιχείων, τα στοιχεία αυτά προσκομίστηκαν από την γνωστοποιούσα στις 03.04.2019⁵¹. Συνεπώς, η ημερομηνία αυτή (03.04.2019) θεωρείται η ημερομηνία που κατέστη προσήκουσα η γνωστοποίηση. Ακολούθως, η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΓΔΑ») απέστειλε τις υπ' αριθμ. πρωτ. 2834/17.4.2019⁵² και 2864/18.4.2019⁵³ επιστολές

46 Βλ. απόφαση ΕΑ 558/VII/2013.

47 Βλ. Προϊμίο της Συμφωνίας Αγοραπωλησίας Μετοχών.

48 Βλ. σχετικά άρθρο 45 παρ. 1 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, σύμφωνα με το οποίο: «Οι γνωστοποιήσεις του άρθρου 6 και οι αιτήσεις της παραγράφου 3 του άρθρου 9 συνοδεύονται, με ποινή το απαραδέκτο αυτών, από γραμμάτιο καταβολής παραβόλου. Το ποσό του παραβόλου ορίζεται στο ποσό των χιλίων εκατό (1.100) ευρώ για την γνωστοποίηση του άρθρου 6 και για τις αιτήσεις των παραγράφων 9 και 3 των άρθρων 8 και 9, αντιστοίχως».

49 Το δε κείμενο της ως άνω δημοσίευσης αναρτήθηκε στο διαδικτυακό τόπο της ΕΑ στις 22.3.2019, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 παρ. 6 ν. 3959/2011.

50 Με την υπ' αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019 επιστολή.

51 Με την υπ' αριθμ. πρωτ. 2442/3.4.2019 επιστολή.

52 Η επιστολή αυτή απαντήθηκε με τη με αριθμ. πρωτ. 2889/18.4.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας.

53 Η επιστολή αυτή απαντήθηκε με τη με αριθμ. πρωτ. 3037/

στη γνωστοποιούσα για παροχή πρόσθετων στοιχείων. Η PIONEER με τη με αριθμ. πρωτ. 2984/24.4.2019 επιστολή της αιτήθηκε παράταση κατά δύο εργάσιμες ημέρες της ταχθείσας προθεσμίας προκειμένου να απαντήσει στην υπ' αριθμ. πρωτ. 2864/18.4.2019 επιστολή της ΓΔΑ, αίτημα το οποίο έγινε δεκτό, ενώ ταυτόχρονα και κατά το άρθρο 8 παρ. 11 του ν. 3959/2011 συμφωνήσε στην παράταση κατά πέντε εργάσιμες ημέρες των σχετικών προθεσμιών της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης. Ως εκ τούτου η προθεσμία⁵⁴ έκδοσης απόφασης της ΕΑ επί της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης παρέρχεται στις 10.05.2019⁵⁵.

Οι προθεσμίες που προβλέπονται στις παραγράφους 3 και 4 μπορούν επίσης να παραταθούν αν το έντυπο της γνωστοποίησης δεν έχει συμπληρωθεί πλήρως, με αποτέλεσμα να μην μπορεί η Επιτροπή Ανταγωνισμού να προβεί στην αξιολόγηση της γνωστοποιούμενης συγκέντρωσης. Με εξαίρεση την περίπτωση α' της παρούσας παραγράφου, η Επιτροπή υποχρεούται εντός επτά εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία της γνωστοποίησης να ζητήσει από τις γνωστοποιούσες επιχειρήσεις τη διόρθωση της αρχικής γνωστοποίησης. Ως χρονικό σημείο έναρξης των προθεσμιών στην εν λόγω περίπτωση θεωρείται η ημερομηνία της προσήκουσας γνωστοποίησης...».

IV ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ⁵⁶ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

35. Κατά τη γνωστοποιούσα οι επικαλύψεις στην ελ-25.4.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας.

54 Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 του ν. 3959/2011: «1. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού εξετάζει τη γνωστοποιούμενη συγκέντρωση, μόλις υποβληθεί η σχετική γνωστοποίηση... 3. Αν διαπιστωθεί ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, παρ' ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 6, δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις επί μέρους αγορές στις οποίες αφορά, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, με απόφασή της που εκδίδεται μέσα σε ένα μήνα από τη γνωστοποίηση, εγκρίνει τη συγκέντρωση... 11. Οι προθεσμίες που προβλέπονται στις προηγούμενες παραγράφους 3, 4, 5 και 6 μπορούν να παραταθούν στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) αν συμφωνήσουν οι γνωστοποιούσες επιχειρήσεις, β) αν η γνωστοποίηση είναι λανθασμένη ή παραπλανητική, με αποτέλεσμα να μην μπορεί η Επιτροπή Ανταγωνισμού να προβεί στην αξιολόγηση της γνωστοποιούμενης συγκέντρωσης.

55 Επίσης προκειμένου να καταστεί δυνατή η αξιολόγηση της γνωστοποιηθείσας πράξης και να διερευνηθούν δεόντως τα ενδεχόμενα προβλήματα ανταγωνισμού, κατά το η ΓΔΑ απέστειλε επιστολές παροχής στοιχείων σε ανταγωνιστές της γνωστοποιούσας Βλ. τις υπ' αριθμ. πρωτ. 2835/17.4.2019, 2870/18.4.2019 και 2871/18.4.2019 επιστολές της ΓΔΑ προς τις εταιρίες [...].

56 Η σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή/και υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία προσφέρουν ή ζητούν τα σχετικά προϊόντα ή παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού και η οποία μπορεί να διακριθεί από άλλες γεωγραφικές περιοχές, ιδίως λόγω των αισθητά διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν σε αυτές. Στους παράγοντες που επιτρέπουν τον προσδιορισμό της σχετικής γεωγραφικής αγοράς περιλαμβάνονται η φύση και τα χαρακτηριστικά των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών, η ύπαρξη φραγμών κατά την είσοδο στην αγορά, οι προτιμήσεις των καταναλωτών, οι ουσιαστικές διαφορές στα μερίδια αγοράς των επιχειρήσεων μεταξύ γεωγραφικών περιοχών ή οι σημαντικές διαφορές ως προς τις τιμές.

ληνική επικράτεια ανάμεσα στα μέρη της υπό κρίση συγκέντρωσης είναι περιορισμένες, καθώς, η προς εξαγορά Επιχείρηση είναι ο αποκλειστικός διανομέας όλων των προϊόντων της Pioneer στην Ελλάδα. Τα προϊόντα του χαρτοφυλακίου της τα οποία δεν προέρχονται από την Pioneer δεν ανταγωνίζονται με κανένα από τα προϊόντα της Pioneer. Η συγκέντρωση αφορά τον τομέα της γεωργίας στην Ελλάδα. Υπάρχει μία κάθετη επηρεαζόμενη αγορά, ήτοι η προμήθεια σπόρων ποικιλιών βαμβακιού στην Ελλάδα ενώ τέλος κατά την γνωστοποιούσα δεν υπάρχει επικάλυψη μεταξύ των μερών στην εν λόγω αγορά⁵⁷.

36. Η υπό κρίση συγκέντρωση, η οποία αφορά την απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου της εταιρίας PIONEER HELLAS από την εταιρία PIONEER (όμιλος DowDuPont), έχει οριζόντια διάσταση, καθώς οι συμμετέχουσες εταιρίες δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια στην αγορά εμπορίας προϊόντων φυτοπροστασίας. Επίσης, έχει και κάθετη διάσταση, καθώς τα μέρη δραστηριοποιούνται σε καθέτως συνδεδεμένες αγορές. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, η εταιρία PIONEER HELLAS δραστηριοποιείται στις αγορές εμπορίας σπόρων, σπορόφυτων και προϊόντων φυτοπροστασίας (αγορές επόμενου σταδίου), ενώ ο όμιλος DowDuPont δραστηριοποιείται στις αγορές παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή σπόρων και παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων φυτοπροστασίας (αγορές προηγούμενου σταδίου).

IV.1 Η σχετική αγορά εμπορίας προϊόντων φυτοπροστασίας και η καθέτως συνδεδεμένη σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων φυτοπροστασίας - μερίδια αγοράς - γεωγραφική αγορά

37. Τα προϊόντα φυτοπροστασίας, γνωστά και ως παραιοκτόνα, χρησιμοποιούνται στη γεωργία προκειμένου να προστατεύσουν μία καλλιέργεια από άλλους βιολογικούς οργανισμούς (παράσιτα/ζιζάνια), οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την ανάπτυξη της, είτε με το να επιτίθενται στα καλλιεργούμενα φυτά, είτε με το να ανταγωνίζονται με τα καλλιεργούμενα φυτά για πόρους. Έτσι, τα προϊόντα φυτοπροστασίας βελτιώνουν τις αποδόσεις των καλλιεργειών και αποτελούν μία βασική εισροή για τον κλάδο της γεωργίας⁵⁸.

38. Τα βασικά συστατικά των προϊόντων φυτοπροστασίας είναι δραστικές ουσίες που παράγουν το επιθυμητό βιολογικό αποτέλεσμα. Τα διαμορφωμένα προϊόντα φυτοπροστασίας συνίστανται σε τελικά προϊόντα τα οποία αποτελούν μείγματα δραστικών και αδρανών συστατικών (όπως διαλύτες, βελτιωτικά υλικά κ.α.) έτοιμων να χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με τον αντίστοιχο σκοπό τους. Αυτά τα συστατικά έχουν ως σκοπό να κάνουν τις δραστικές ουσίες πιο σταθερές και αποτελεσματικές ή να κάνουν πιο ασφαλή και εύκολη τη χρήση τους⁵⁹.

57 Βλ. Τμήμα 1 παρ. 2 και 1.4 του εντύπου γνωστοποίησης.

58 Η ΕΕπ. έχει εξετάσει σχετικές υποθέσεις συγκεντρώσεων M.7932- Dow/ DuPont, M.8084-Bayer/ Monsanto, M. 7962 ChemChina/ Syngenta και M. 5675-Syngenta/ Monsanto Sunflower Seeds Business, που αφορούν στον κλάδο των προϊόντων φυτοπροστασίας.

59 Βλ. απόφαση της 27.3.2017 της Ε. Επ. για την υπόθεση

39. Τα προϊόντα φυτοπροστασίας είναι επικίνδυνα για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον αφού στην ουσία πρόκειται για τοξίνες που έχουν σκοπό να βλάψουν ζώα, φυτά κ.α. Οι τελικοί καταναλωτές των προϊόντων φυτοπροστασίας είναι οι γεωργοί, οι οποίοι θα επιλέξουν ένα προϊόν φυτοπροστασίας με βάση το είδος της καλλιέργειάς τους και το ζιζάνιο/ έντομο που θέλουν να αντιμετωπίσουν⁶⁰.

IV.1.1 Η σχετική αγορά εμπορίας προϊόντων φυτοπροστασίας

40. Ανάλογα με τον τύπο του οργανισμού τον οποίο καταπολεμούν, τα προϊόντα φυτοπροστασίας μπορούν να κατηγοριοποιηθούν αρχικά σε ζιζανιοκτόνα (για τον έλεγχο των ζιζανίων), εντομοκτόνα (για τον έλεγχο των εντόμων), μυκητοκτόνα κ.λπ. Επίσης, υπάρχουν και λοιπά προϊόντα φυτοπροστασίας, όπως οι ρυθμιστές ανάπτυξης των φυτών. Η σχετική αγορά των ζιζανιοκτόνων διακρίνεται περαιτέρω σε υπο-αγορές ανά τύπο φυτού για το οποίο προορίζονται, ανά τύπο ζιζανίου το οποίο στοχεύουν και ανάλογα με τον χρόνο της εφαρμογής τους^{61,62}. Αντίστοιχα, η σχετική αγορά των εντομοκτόνων

M.7932-Dow/DuPont, παρ.303-319. Προκειμένου να κυκλοφορήσει ένα καινούργιο προϊόν φυτοπροστασίας στην αγορά απαιτούνται μεγάλες επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη και αρκετός χρόνος. Το μέσο κόστος για την ανακάλυψη και ανάπτυξη ενός καινούργιου αγροχημικού προϊόντος που θα κυκλοφορήσει στην αγορά από μία εταιρία έρευνας και ανάπτυξης εκτιμάται σε περίπου 286 εκατ. δολάρια, ενώ ο χρόνος που απαιτείται εκτιμάται σε περίπου 11 χρόνια. Βλ. απόφαση της 27.3.2017 της Ε. Επ. για την υπόθεση M.7932-Dow/DuPont, παρ.160. Ο κύκλος ζωής μιας νέας δραστικής ουσίας αρχίζει με την ανακάλυψη και ανάπτυξη της από τις εταιρίες έρευνας και ανάπτυξης. Το στάδιο της ανακάλυψης περιλαμβάνει αρχικά την εξέταση ενός μεγάλου αριθμού χημικών μορίων που έχουν προκύψει από βασικές χημικές ουσίες τις οποίες οι εταιρίες έρευνας και ανάπτυξης του κλάδου προμηθεύονται από φαρμακευτικές εταιρίες, ακαδημαϊκά ιδρύματα κ.α. Τα χημικά μόρια εξετάζονται/ ελέγχονται ως προς την καταλληλότητα της χημικής τους συμπεριφοράς, το κατά πόσο έχουν καλά τοξικολογικά και περιβαλλοντολογικά χαρακτηριστικά και τις εμπορικές προοπτικές τους. Στη συνέχεια ακολουθεί η κατοχύρωση δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας (patenting) για τις νέες δραστικές ουσίες. Η στρατηγική των επιχειρήσεων ως προς τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας είναι σημαντική απόφαση για τις επιχειρήσεις έρευνας και ανάπτυξης. Βλ. απόφαση της 27.3.2017 της Ε. Επ. για την υπόθεση M.7932-Dow/DuPont, παρ.163 και 198-203. Ακολουθεί το στάδιο της ανάπτυξης που περιλαμβάνει περαιτέρω ελέγχους ασφάλειας, ελέγχους διαφορετικών συνθέσεων που περιλαμβάνουν την νέα δραστική ουσία και της συμπεριφοράς τους.

60 Η κυκλοφορία τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση ρυθμίζεται από τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθμ.1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21.10.2009 σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά. Προκειμένου ένα νέο προϊόν φυτοπροστασίας να φτάσει να πωλείται στους γεωργούς των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα πρέπει (α) να έχει εγκριθεί η δραστική ουσία που περιλαμβάνει από την Ευρωπαϊκή Ένωση ύστερα από εισήγηση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και (β) να έχει εγκριθεί το νέο προϊόν φυτοπροστασίας που εμπεριέχει τη δραστική ουσία από την αντίστοιχη αρχή του κράτους-μέλους όπου προβλέπεται να πουληθεί. Βλ. επίσης απόφαση της 27.3.2017 της ΕΕπ. για την υπόθεση M.7932-Dow/DuPont, παρ. 179-188.

61 61 Βλ. απόφαση της 27.3.2017 της ΕΕπ. για την υπόθεση M.7932-Dow/DuPont, παρ.657.

62 Λόγω του μεγάλου αριθμού των υπο-αγορών που προκύ-

διακρίνεται περαιτέρω σε υπο-αγορές ανά καλλιέργεια (φυτό), ανά έντομο, ανά τρόπο εφαρμογής (στα φύλλα ή στο έδαφος)^{63,64}. Για τη σχετική αγορά των μυκητοκτόνων, η Ε.Επ. έκρινε ότι διακρίνεται περαιτέρω σε υπο-αγορές ανά καλλιέργεια, ανά ασθένεια και ανά χώρα⁶⁵.

41. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα υπάρχουν ευρείες κατηγορίες προϊόντων φυτοπροστασίας περιλαμβανομένων των (α) ζιζανιοκτόνων (για τον έλεγχο των ζιζανίων), (β) εντομοκτόνων (για τον έλεγχο των εντόμων), (γ) μυκητοκτόνων (για τον έλεγχο των ασθενειών που μεταδίδονται μέσω μυκήτων) και (δ) λοιπών προϊόντων, όπως οι ρυθμιστές ανάπτυξης των φυτών. Επίσης, σημειώνει ότι περαιτέρω κατηγοριοποίηση είναι δυνατή, ανάλογα με κάθε συγκεκριμένη καλλιέργεια που χρήζει προστασίας.

42. Σύμφωνα με τις προηγούμενες αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁶⁶, η γεωγραφική αγορά της εμπορίας των προϊόντων φυτοπροστασίας και των σχετικών υπο-αγορών αυτής ορίζεται σε εθνικό επίπεδο. Η γνωστοποιούσα συμφωνεί με αυτή την οριοθέτηση της αγοράς σε εθνικό επίπεδο, λόγω των εθνικών διαδικασιών εγκρίσεων, των διαφορών στις ανάγκες των τελικών «καταναλωτών», τις συνήθειες και τις προτιμήσεις των πελατών, οι οποίες εξαρτώνται από τη γεωγραφία.

43. Η PIONEER HELLAS δραστηριοποιείται σε περιορισμένο βαθμό στην εμπορία ζιζανιοκτόνων, εντομοκτόνων και μυκητοκτόνων στην ελληνική επικράτεια. Ο όμιλος DowDuPont διατηρεί δραστηριότητα στην Ελλάδα [...] σε όλες τις προαναφερόμενες αγορές, καθώς και στην εμπορία ρυθμιστών ανάπτυξης φυτών.

44. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, για τις ανάγκες της εξέτασης της παρούσας συγκέντρωσης, η σχετική αγορά προϊόντος αφορά τις ευρείες κατηγορίες προϊόντων φυτοπροστασίας (α) ζιζανιοκτόνων, (β) εντομοκτόνων, (γ) μυκητοκτόνων και (δ) λοιπών προϊόντων, όπως οι ρυθμιστές ανάπτυξης των φυτών, με περαιτέρω κατάτμηση αυτών ανάλογα με την καλλιέργεια και το φυτό/ ζιζάνιο/ έντομο για τις οποίες προορίζονται. Η γεωγραφική διάσταση των εν λόγω αγορών ορίζεται σε εθνικό επίπεδο.

IV.1.2 Η σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων φυτοπροστασίας

45. Οι εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην έρευνα και ανάπτυξη αγροχημικών ανάπτυξης πωλούν την τεχνολογία τους μέσω της πώλησης ή αδειοδότησης δραστικών συστατικών (που μπορεί να περιλαμβάνουν

που με βάση αυτόν τον ορισμό της σχετικής αγοράς, η Ε. Επ. διακρίνει και αναλύει τις αγορές ανά ομάδα φυτών (π.χ. δημητριακά) και ανά κατηγορία ζιζανίου (π.χ. πλατύφυλλα, cross spectrum).

63 Βλ. απόφαση της 27.3.2017 της ΕΕπ για την υπόθεση M.7932-Dow/DuPont, παρ.1224.

64 Εντούτοις, λόγω του μεγάλου αριθμού υπο-αγορών που προκύπτουν με βάση αυτή την προσέγγιση, η Ε. Επ διακρίνει και αναλύει τις αγορές ανά ομάδα φυτών (π.χ. εντομοκτόνα για σολανοειδή λαχανικά αντί για εντομοκτόνα για τομάτα, πιπεριά κ.α) και ανά κατηγορία εντόμων (π.χ. εντομοκτόνα για λεπιδόπτερα, δίπτερα κ.α. αντί εντομοκτόνα για κάθε έντομο ξεχωριστά).

65 Βλ. απόφαση της 27.3.2017 της ΕΕπ για την υπόθεση M.7932-Dow/DuPont, παρ.1769.

66 Βλ. απόφαση της 27.3.2017 της Ε. Επ. για την υπόθεση M.7932-Dow/DuPont, παρ.320-331.

δικαιώματα διανοητικής προστασίας, δεδομένα, καταχωρίσεις κ.λπ.) σε ανταγωνιστές στον τομέα της φυτοπροστασίας⁶⁷. Ο αγοραστής τότε μπορεί να χρησιμοποιήσει τα εν λόγω δραστικά συστατικά ως εισροή προκειμένου να παράγει τα δικά του διαμορφωμένα προϊόντα, επωφελούμενος έτσι από την τεχνολογία που ανήκει στον προμηθευτή του δραστικού υλικού. Οι πωλήσεις αυτές διακρίνονται από τις πωλήσεις δραστικών συστατικών (χύδην) που δεν περιλαμβάνουν μεταφορά τεχνολογίας⁶⁸.

46. Από την πλευρά της ζήτησης, οι πελάτες των εταιριών που δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά είναι οι εταιρίες παραγωγής διαμορφωμένων προϊόντων φυτοπροστασίας, διαφορετικοί δηλαδή από τους πελάτες στις αγορές της εμπορίας προϊόντων φυτοπροστασίας (αγορά επόμενου σταδίου). Επίσης, από την πλευρά της προσφοράς οι εταιρίες που δραστηριοποιούνται είναι οι πολυεθνικές καθετοποιημένες εταιρίες προϊόντων φυτοπροστασίας που πωλούν ή παραχωρούν άδειες για τη χρήση δραστικών ουσιών που αυτές έφεραν στην αγορά και διαφοροποιούνται από τις εταιρίες παραγωγής χημικών προϊόντων που σε κάποιες περιπτώσεις έχουν την δυνατότητα παραγωγής δραστικών ουσιών εκτός πατέντας (off-patent)⁶⁹.

47. Σύμφωνα με παλαιότερες αποφάσεις⁷⁰, η Ε.Επ. έκρινε ότι κάθε δραστική ουσία αποτελεί ξεχωριστή σχετική αγορά προϊόντος, ενώ άφησε ανοιχτό το ενδεχόμενο για τον ορισμό ευρύτερων σχετικών αγορών που να περιλαμβάνουν και off-patent αντίστοιχες δραστικές ουσίες.

48. Σύμφωνα με προηγούμενη απόφαση της Ε.Επ.⁷¹, η γεωγραφική αγορά για τη σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων φυτοπροστασίας είναι τουλάχιστον εμβέλειας Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (εφεξής και ΕΟΧ) ενώ παραμένει ανοιχτό το ενδεχόμενο της ευρύτερης οριοθέτησης σε παγκόσμιο επίπεδο. Η γνωστοποιούσα εκτιμά ότι η γεωγραφική διάσταση της εν λόγω αγοράς εκτείνεται τουλάχιστον στον ΕΟΧ.

49. Η PIONEER HELLAS δεν δραστηριοποιείται στη συγκεκριμένη αγορά παγκοσμίως, ενώ ο όμιλος DowDuPont δραστηριοποιείται στη συγκεκριμένη αγορά στον ΕΟΧ.

50. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, για τις ανάγκες της εξέτασης της παρούσας συγκέντρωσης, η σχετική αγορά προϊόντος αφορά την αγορά παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή

67 Αυτές οι «πωλήσεις» μπορεί να πάρουν τη μορφή ανταλλαγής ανάμεσα στις εταιρίες έρευνας και ανάπτυξης όπου η μια εταιρία αποκτά πρόσβαση σε δραστικά συστατικά της άλλης εταιρίας δίνοντας και αυτή πρόσβαση στα δικά της δραστικά συστατικά Βλ. απόφαση της 27.3.2017 της Ε. Επ. για την υπόθεση M.7932-Dow/DuPont, παρ.333.

68 Βλ. απόφαση της 27.3.2017 της Ε. Επ. για την υπόθεση M.7932-Dow/DuPont, παρ. 304-305.

69 Υπάρχουν λιγότερες εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά προηγούμενου σταδίου από τις εταιρίες παραγωγής τελικών διαμορφωμένων προϊόντων φυτοπροστασίας (αγορά επόμενου σταδίου) Βλ. απόφαση της 27.3.2017 της Ε. Επ. για την υπόθεση M.7932-Dow/DuPont, παρ.336.

70 Βλ. Αποφάσεις της Ε.Επ για την υπόθεση M.6141-CNAC/ Koor Industries/Makhteshim Agan Industries και M.2547-Bayer/Aventis Crop Science.

71 Βλ. απόφαση της ΕΕπ M.7932-Dow/DuPont παρ. 340 - 341.

προϊόντων φυτοπροστασίας. Περαιτέρω κατάτμηση της σχετικής προϊόντικης αγοράς ανά Δραστικό Συστατικό παρέλκει για τους σκοπούς της υπό κρίση πράξης. Η γεωγραφική αγορά της αγοράς παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων φυτοπροστασίας εκτείνεται τουλάχιστον στον ΕΟΧ.

IV.1.3 Μεριδία αγοράς-επηρεαζόμενες αγορές

Μεριδία αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας προϊόντων φυτοπροστασίας

51. Η αγορά της φυτοπροστασίας στην Ελλάδα είναι μερικώς συγκεντρωμένη σε λίγες εταιρίες. Ειδικότερα, ο δείκτης συγκέντρωσης της αγοράς για τις τέσσερις μεγαλύτερες εταιρίες του κλάδου CR4 (στην πλειονότητά τους θυγατρικές εταιρίες πολυεθνικών εταιριών) κυμαίνεται περί το [50-55]%. Επίσης, ο δείκτης Herfindahl-Hirschman⁷² ανέρχεται σε [...].⁷³

52. Στη σχετική αγορά της εμπορίας των προϊόντων φυτοπροστασίας και στις επιμέρους αγορές της (ζιζανιοκτόνα, εντομοκτόνα, μυκητοκτόνα)⁷⁴ δραστηριοποιούνται και τα δυο μέρη της υπό εξέταση συγκέντρωσης.

72 Ο δείκτης Herfindahl-Hirschman (HHI) δίνει μια εικόνα του βαθμού συγκέντρωσης της υπό εξέταση αγοράς. Όσο πιο συγκεντρωμένη είναι η αγορά, τόσο μεγαλύτερη είναι η τιμή που λαμβάνει ο δείκτης. Σε μια συγκεντρωμένη αγορά διευκολύνεται η επικοινωνία μεταξύ των επιχειρήσεων και ο συντονισμός των στρατηγικών και πολιτικών τους. Η Ε.Α. είναι ελάχιστα πιθανό να εντοπίσει οριζόντια προβλήματα ανταγωνισμού σε αγορές όπου ο δείκτης HHI μετά τη συγκέντρωση δεν θα ξεπερνά το 1000 ή που κυμαίνεται μεταξύ 1000-2000 και κάτω από 150 εκτός ειδικών περιπτώσεων. Όταν υπερβαίνει τις 2000 μονάδες, αυτό αποτελεί ένδειξη μιας συγκεντρωμένης αγοράς (βλ. Γ. Κατσουλάκο - Ν. Βέττα, Τυπωθήτω - Γιώργος Δάρδανος, Ρυθμιστική Πολιτική και Πολιτική Ανταγωνισμού, 1998, σ. 326-327). Στην ακραία περίπτωση όπου η αγορά είναι μονοπωλιακή (και λειτουργεί σε αυτή μία μόνο επιχείρηση με μερίδιο ίσο με 100%), ο δείκτης λαμβάνει τιμή ίση με 10.000 μονάδες. Εφόσον ο υπολογισμός του δείκτη λαμβάνει υπόψη τα τετράγωνα των μεριδίων αγοράς ($HHI = \sum_{i=1}^n s_i^2$, όπου s_i είναι το μερίδιο της i επιχείρησης και $i = 1, 2, \dots, n$), όσο πιο μεγάλη είναι η επιχείρηση τόσο μεγαλύτερη βαρύτητα έχει στον υπολογισμό του HHI. Ο δείκτης HHI δίνει μια στατική εικόνα για την αγορά εφόσον στηρίζεται αποκλειστικά στα τρέχοντα μερίδια αγοράς. Ειδικότερα, σύμφωνα και με τις κατευθυντήριες οδηγίες για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων (βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον Κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, ΕΕ 2004 C31/5, παρ. 16), για δείκτη HHI > 2000 μονάδων απαιτείται βαθμός μεταβολής αυτού (ΔHHI) μικρότερος των 150 μονάδων, ενώ όταν ο δείκτης κυμαίνεται στο διάστημα $1000 < HHI < 2000$ μονάδων απαιτείται βαθμός μεταβολής του δείκτη μικρότερος των 250 μονάδων. Τέλος, όταν ο δείκτης HHI είναι μικρότερος των 1000 μονάδων, τότε θεωρείται ότι ο βαθμός συγκέντρωσης μετά την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης είναι πάρα πολύ χαμηλός στη σχετική αγορά προϊόντος που αφορά. Ο δείκτης HHI λαμβάνει υπόψη του τόσο τον αριθμό των επιχειρήσεων όσο και την ανισότητα των μεριδίων αγοράς, ενώ κατά τον υπολογισμό του λαμβάνονται υπόψη στοιχεία από όλες τις επιχειρήσεις του κλάδου. Τέλος, τονίζεται ότι ο δείκτης είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος στα μερίδια αγοράς των μεγαλύτερων επιχειρήσεων λόγω του τετραγωνισμού των μεριδίων αγοράς.

73 Πηγή Κλαδική Μελέτη ICAP «Αγροτικά Εφόδια», Ιούλιος 2015.

74 Η εταιρία PIONEER HELLAS δεν πραγματοποιεί πωλήσεις ρυθμιστών ανάπτυξης φυτών.

Ο όμιλος DowDuPont δραστηριοποιείται στην εν λόγω αγορά [...].⁷⁵

53. Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται τα μερίδια αγοράς των εταιριών PIONEER HELLAS και του ομίλου DowDuPont, στην ευρύτερη σχετική αγορά των προϊόντων φυτοπροστασίας, σε αξία, για τα έτη 2016-2018 στην ελληνική αγορά, όπως προσκομίστηκαν από την γνωστοποιούσα.

Πίνακας 3: Μεριδία αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας προϊόντων φυτοπροστασίας, 2018-2016

	2018	2017	2016
ΟΜΙΛΟΣ DOWDUPONT	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
PIONEER HELLAS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Αθροιστικό μερίδιο	[10-15]%	[5-10]%	[5-10]%
Βασικοί ανταγωνιστές			
BASF	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%
SYNGENTA	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%
ADAMA	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%
BAYER CROP SCIENCE	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%
ARYSTA	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%

Πηγή: Οι υπ' αριθμ. πρωτ. 2889/19.4.2019 και 3037/25.4.2019 επιστολές της γνωστοποιούσας

54. Στον κατωτέρω πίνακα παρουσιάζονται τα μερίδια αγοράς των λοιπών εταιριών που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη αγορά εμπορίας προϊόντων φυτοπροστασίας στην Ελλάδα, σε αξία για τα έτη 2016-2018, όπως προσκομίστηκαν από την ανταγωνίστρια εταιρία [...].

Πίνακας 4: Μεριδία αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας προϊόντων φυτοπροστασίας, 2016-2017 (BASF)

	2016	2017
SYNGENTA	[10-15]%	[10-15]%
ALFA	[10-15]%	[10-15]%
BASF	[10-15]%	[10-15]%
BAYER	[10-15]%	[10-15]%
ΟΜΙΛΟΣ DowDuPont	[5-10]%	[5-10]%
Efthymiadis	[5-10]%	[5-10]%
ELANCO Hellas	[5-10]%	[5-10]%
ARYSTA	[5-10]%	[5-10]%
Rest companies	[15-25]%	[15-25]%

Πηγή: Η υπ' αριθμ. πρωτ. 2957/23.4.2019 επιστολή της εταιρίας [...]

75 Σύμφωνα με την παρ. 63 του εντύπου γνωστοποίησης, η εταιρία ELANKO ΕΛΛΑΣ Α.Ε.Β.Ε. ήταν παλιός διανομέας της εταιρίας Dow.

55. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω και επιβεβαιώνεται και από αντίστοιχα στοιχεία από την κλαδική μελέτη της ICAP⁷⁶ στον ευρύτερο κλάδο της φυτοπροστασίας ηγετική θέση κατέχουν οι εταιρείες BASF HELLAS ABEE και SYNGENTA HELLAS AEBE και ALFA SEEDS ABEE (μερίδιο περίπου [10-15]%, έκαστη) και η ακολουθεί η BAYER ΕΛΛΑΣ ABEE (μερίδιο [10-15]%). Ο όμιλος DowDuPont και η εταιρία ΕΛΑΝΚΟ ΕΛΛΑΣ AEBE, έχουν μερίδιο περί το [5-10]% έκαστη.

56. Στους παρακάτω Πίνακες (Πίνακας 5 - 8) παρουσιάζονται τα μερίδια αγοράς των εταιρειών PIONEER HELLAS και του ομίλου DowDuPont, στις επιμέρους σχετικές αγορές εμπορίας ζιζανιοκτόνων, εντομοκτόνων, μυκητοκτόνων και ρυθμιστών ανάπτυξης φυτών και σε αξία, για τα έτη 2016-2018 στην ελληνική αγορά.

Πίνακας 5: Μερίδια αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας ζιζανιοκτόνων, 2018-2016

	2018	2017	2016
ΌΜΙΛΟΣ DOWDUPONT	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
PIONEER HELLAS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Αθροιστικό μερίδιο	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%

Πηγή: Οι υπ' αριθμ. πρωτ. 2352/29.3.2019 και 3037/25.4.2019 επιστολές της γνωστοποιούσας

Πίνακας 6: Μερίδια αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας εντομοκτόνων, 2018-2016

	2018	2017	2016
ΌΜΙΛΟΣ DOWDUPONT	[15-25]%	[10-15]%	[10-15]%
PIONEER HELLAS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Αθροιστικό μερίδιο	[15-25]%	[10-15]%	[10-15]%

Πηγή: Οι υπ' αριθμ. πρωτ. 2352/29.3.2019 και 3037/25.4.2019 επιστολές της γνωστοποιούσας

Πίνακας 7: Μερίδια αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας μυκητοκτόνων, 2018-2016

	2018	2017	2016
ΌΜΙΛΟΣ DOWDUPONT	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
PIONEER HELLAS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Αθροιστικό μερίδιο	[5-10]%	[5-10]%	[0-5]%

Πηγή: Οι υπ' αριθμ. πρωτ. 2352/29.3.2019 και 3037/25.4.2019 επιστολές της γνωστοποιούσας

Πίνακας 8: Μερίδια αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας ρυθμιστών ανάπτυξης φυτών, 2018-2016

	2018	2017	2016
ΌΜΙΛΟΣ DOWDUPONT	[0-5]%	[5-10]%	[0-5]%
PIONEER HELLAS	[0-5]%	[0-5]%	[0-5]%
Αθροιστικό μερίδιο	[0-5]%	[5-10]%	[0-5]%

Πηγή: Οι υπ' αριθμ. πρωτ. 2352/29.3.2019 και 3037/25.4.2019 επιστολές της γνωστοποιούσας

57. Όπως προαναφέρθηκε, οι ως άνω επιμέρους αγορές της ευρύτερης αγοράς των προϊόντων φυτοπροστασίας διακρίνονται περαιτέρω σε υπο-αγορές ανάλογα με την καλλιέργεια για την οποία προορίζονται αλλά και το ζιζάνιο/ έντομο το οποίο αντιμετωπίζουν. Τα μερίδια αγοράς του ομίλου DowDuPont και της εταιρίας PIONEER HELLAS στις επιμέρους αγορών εντομοκτόνων, ζιζανιοκτόνων, και μυκητοκτόνων ανά είδος καλλιέργειας παρουσιάζονται κατωτέρω⁷⁷.

⁷⁶ Βλ. σχετ. Κλαδική Μελέτη ICAP «Αγροτικά Εφόδια», Ιούλιος 2015.

⁷⁷ Σχετ. η υπ' αριθμ. πρωτ. 3037/25.4.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας σε απάντηση της υπ' αριθμ. πρωτ. 2864/18.4.2019 επιστολής της ΓΔΑ.

Πίνακας 9: Μερίδια αγοράς στις επιμέρους αγορές εντομοκτόνων, ζιζανιοκτόνων, μυκητοκτόνων ανά καλλιέργεια

ENTOMOKTONA						
	2018		2017		2016	
	όμιλος DowDuPont	PIONEER HELLAS	όμιλος DowDuPont	PIONEER HELLAS	όμιλος DowDuPont	PIONEER HELLAS
Οπωροφόρα δέντρα	[15-25]%	-	[10-15]%	-	[10-15]%	-
Λαχανικά	[15-25]%	-	[10-15]%	-	[10-15]%	-
Πατάτες	[15-25]%	-	[15-25]%	-	[15-25]%	-
Επιτραπέζια σταφύλια	[25-35]%	-	[15-25]%	-	[15-25]%	-
Ελιές	[15-25]%	-	[15-25]%	-	[15-25]%	-
Βαμβάκι	[10-15]%	[0-5]%	[10-15]%	[0-5]%	[10-15]%	[0-5]%
Καλαμπόκι	-	[15-25]%	-	-	-	-
ZIZANIOKTONA						
	2018		2017		2016	
	όμιλος DowDuPont	PIONEER HELLAS	όμιλος DowDuPont	PIONEER HELLAS	όμιλος DowDuPont	PIONEER HELLAS
Οπωροφόρα δέντρα	[0-5]%	-	[0-5]%	-	[0-5]%	-
Λαχανικά	[0-5]%	-	[5-10]%	-	[0-5]%	-
Ελιές	[0-5]%	-	[5-10]%	-	[5-10]%	-
Βαμβάκι	-	1,4%	[0-5]%	-	-	-
Σιτηρά	[25-35]%	-	[25-35]%	-	[15-25]%	-
Ρύζι	[10-15]%	-	[10-15]%	-	[10-15]%	-
Καλαμπόκι	-	[10-15]%	9,2%	-	8,9%	-
Ηλιάνθος	-	[10-15]%	-	[5-10]%	-	[5-10]%
ΜΥΚΗΤΟΚΤΟΝΑ						
	2018		2017		2016	
	όμιλος DowDuPont	PIONEER HELLAS	όμιλος DowDuPont	PIONEER HELLAS	όμιλος DowDuPont	PIONEER HELLAS
Οπωροφόρα δέντρα	[0-5]%	-	[0-5]%	-	[0-5]%	-
Λαχανικά	[0-5]%	-	[0-5]%	-	[0-5]%	-
Πατάτες	[5-10]%	-	[5-10]%	-	[5-10]%	-
Επιτραπέζια σταφύλια	[15-25] %	-	[15-25]%	-	[10-15]%	-
Ελιές	[0-5]%		[0-5]%		[0-5]%	
Σιτηρά		[0-5]%				

Πηγή: Η υπ' αριθμ. πρωτ. 3037/25.4.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας

58. Από την εξέταση των εν λόγω στοιχείων προκύπτει ότι στην ευρύτερη αγορά των εντομοκτόνων τα μέρη κατέχουν από κοινού μερίδιο αγοράς μεγαλύτερο του [10-15]% σε αξία το 2018. Ακολούθως, η υπο - αγορά των εντομοκτόνων για βαμβάκι είναι η μοναδική υπο - αγορά στην οποία υπάρχει οριζόντια επικάλυψη, καθώς στις λοιπές υπο-αγορές δραστηριοποιείται είτε ο όμιλος DowDuPont, είτε η εταιρία PIONEER HELLAS μεμονωμένα. Στην εν λόγω αγορά το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των μερών ανέρχεται για το 2018 σε [10-15]% σε αξία.

59. Ακολούθως, κατά την περαιτέρω κατάτμηση της εν λόγω υπο - αγοράς (ανά είδος καλλιέργειας και ανά έντομο για το οποίο προορίζεται το εντομοκτόνο), δεν υφίσταται καμία επικάλυψη μεταξύ του ομίλου DowDuPont και της PIONEER HELLAS ως προς τις υπο - αγορές των εντομοκτόνων τα οποία χρησιμοποιούνται για την προστασία των καλλιεργειών βάμβακος, τόσο εναντίον των λεπιδόπτερων, όσο και των λοιπών εντόμων⁷⁸.

Μερίδια αγοράς στη σχετική αγορά παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων φυτοπροστασίας

60. Στη σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων φυτοπροστασίας δραστηριοποιείται μόνο ο όμιλος DowDuPont και όχι η PIONEER HELLAS. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, «[...]»⁷⁹.

61. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα⁸⁰, στην αγορά παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή φυτοπροστασίας μπορεί να συμμετέχουν οποιεσδήποτε από τις βασικές επιχειρήσεις του κλάδου, καθώς και εταιρίες με μικρότερη παρουσία στην εν λόγω αγορά. Εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην παραχώρηση και λήψη αδειών για προϊόντα φυτοπροστασίας είναι οι ακόλουθες: Adama, Arysta, BASF, Bayer, FMC, Nufarm, SipcarnOxon, Syngenta, UPL.

62. Η σχετική αγορά εμπορίας προϊόντων φυτοπροστασίας, όπου δραστηριοποιείται η εταιρία PIONEER HELLAS και η σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων φυτοπροστασίας, όπου δραστηριοποιείται ο όμιλος DowDuPont, είναι καθέτως συνδεδεμένες αγορές. Τα μερίδια αγοράς της PIONEER HELLAS στη σχετική αγορά εμπορίας προϊόντων φυτοπροστασίας είναι εξαιρετικά χαμηλά και δεν ξεπερνούν το [0-5]% κατά τα έτη 2016-2018, ενώ όπως προαναφέρθηκε δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τα μερίδια αγοράς του ομίλου DowDuPont στη σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων φυτοπροστασίας. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα⁸¹, τα μερίδια αγοράς του ομίλου DowDuPont στη σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης

78 Βλ. σχετ. τις υπ' αριθμ. πρωτ. 3053/30.4.2019 και 3116/3.5.2019 επιστολές της γνωστοποιούσας, καθώς και απόφαση της Ε.Επ. Μ.7932 Dow/DuPont, παρ. 1192 και Πίνακα 19.

79 Βλ την υπ' αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας.

80 Βλ. την υπ' αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας.

81 Βλ. την με αριθμ.πρωτ. 2351/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας.

τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων φυτοπροστασίας είναι πολύ χαμηλά⁸² και ο όμιλος DowDuPont [...]. Η εν λόγω αγορά έχει τουλάχιστον ευρωπαϊκή διάσταση και δραστηριοποιούνται σε αυτή μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες με σημαντικές επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη, έχοντας σημαντική παρουσία τόσο στον ΕΟΧ, όσο και παγκοσμίως στον τομέα της αγροτικής βιοτεχνολογίας. Επομένως, δεν εκτιμάται ότι η υπό κρίση πράξη θα έχει επίπτωση στις εν λόγω καθέτως συνδεδεμένες σχετικές αγορές, καθώς αυτές δεν είναι επηρεαζόμενες.

IV.2 Η σχετική αγορά της εμπορίας σπόρων και η καθέτως συνδεδεμένη σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή σπόρων

63. Οι σπόροι αποτελούν τη βασική εισροή για την παραγωγή αγροτικών προϊόντων. Για την καλλιέργεια του αγροτικού προϊόντος που έχει επιλέξει ένας γεωργός θα φυτέψει στο χωράφι του σπόρους που είτε θα έχει φυλάξει ο ίδιος από προηγούμενη καλλιέργεια, είτε θα έχει προμηθευτεί από δημόσιους οργανισμούς ή από ιδιωτικές εταιρίες που παράγουν σπόρους. Αρχικά όλοι οι σπόροι που χρησιμοποιούνταν στη γεωργία ήταν σπόροι που είχαν φυλαχθεί από προηγούμενες καλλιέργειες. Τα τελευταία χρόνια πολυεθνικές κατετοιποιημένες εταιρίες που παράγουν σπόρους μέσω τεχνικών βελτίωσης των φυτών κυριαρχούν στην παγκόσμια αγορά, ενώ οι δημόσιοι οργανισμοί δεν παίζουν πια σημαντικό ρόλο κυρίως λόγω των υψηλών επενδύσεων σε έρευνα και ανάπτυξη και καινοτομία που απαιτούνται στον συγκεκριμένο κλάδο⁸³. Η εμφάνιση των γενετικά μεταλλαγμένων σπόρων⁸⁴ στις αρχές της δεκαετίας του 1990 επηρέασε δραστικά τη δομή και την εξέλιξη της παγκόσμιας αγοράς σπόρων.

64. Η αξία της παγκόσμιας αγοράς σπόρων εκτιμάται ότι το 2014 ανήλθε σε περίπου 52 δις δολάρια, με τους σπόρους καλαμποκιού να απαρτίζουν περίπου το 40% αυτής και τους σπόρους σόγιας περίπου το 14%⁸⁵. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί την τρίτη μεγαλύτερη αγορά σπόρων, μετά τις Η.Π.Α. και την Κίνα, κατέχοντας περίπου το 20% της παγκόσμιας αξίας αγοράς σπόρων⁸⁶.

65. Μέσω της εργαστηριακής γονιμοποίησης των φυτών (plant breeding)⁸⁷ δημιουργούνται νέες ποικιλίες φυ-

82 Το αυτό επιβεβαιώνεται και από την [...] η οποία εκτιμά το μερίδιο της γνωστοποιούσας στην εν λόγω αγορά περί του [0-10]%.

83 Για παράδειγμα, εκτιμάται ότι στις Η.Π.Α περίπου το 10% των σπόρων που χρησιμοποιούνται στη γεωργία αφορούν σπόρους που έχει φυλάξει ο γεωργός από προηγούμενη καλλιέργεια (Βλ. https://read.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/concentration-in-seed-markets_9789264308367-en#page26)

84 Ο πρώτος γενετικά μεταλλαγμένος σπόρος (σπόρος τομάτας ποικιλίας Flav Savr) κυκλοφόρησε στην αγορά το 1994.

85 https://read.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/concentration-in-seed-markets_9789264308367-en#page28

86 https://read.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/concentration-in-seed-markets_9789264308367-en#page27

87 Σκοπός της εργαστηριακής γονιμοποίησης των φυτών είναι η συνεχής ανακάλυψη νέων γονικών σειρών με νέα ή βελτιωμένα χαρακτηριστικά και η δημιουργία νέων υβριδίων που θα εμφανίζουν υψηλότερες αποδόσεις. Η εν λόγω διαδικασία αποτελεί το βασικό πυλώνα ανάπτυξης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος από τις εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην αγορά.

τών. Οι μέθοδοι/ τεχνικές βελτίωσης των φυτών (plant breeding) έχουν σκοπό τη δημιουργία νέων υβριδίων με επιθυμητά χαρακτηριστικά για συγκεκριμένους σκοπούς όπως υψηλή απόδοση, χαμηλές προσμίξεις (low impurities), ανθεκτικότητα σε συγκεκριμένα έντομα και ζιζανιοκτόνα κ.α. μέσω της ελεγχόμενης διασταύρωσης αρσενικών και θηλυκών σειρών⁸⁸. Οι γονικές σειρές είναι φυτά που έχουν τεχνητά αναπαραχθεί προκειμένου να φέρουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά με σκοπό την αναπαραγωγή για τη δημιουργία νέων υβριδίων^{89,90}.

66. Μια εταιρία μπορεί να ανταλλάξει ή να παραχωρήσει την άδεια (licensing) που κατέχει για χρήση των γονικών σειρών της, με σκοπό τη μεγαλύτερη ποικιλία/ διαφοροποίηση του χαρτοφυλακίου της, λαμβάνοντας αντιστοίχως πρόσβαση σε γονικές σειρές άλλων εταιρειών, για να τις διασταυρώσει με τις δικές της γονικές σειρές. Τέτοιες διασταυρώσεις μπορεί να οδηγήσουν στη δημιουργία των λεγόμενων «co-hybrids». Σύμφωνα με την κοινή πρακτική στον κλάδο, εάν η χρήση γονικών σειρών που ανήκουν σε ανταγωνίστρια εταιρία οδηγήσει στη δημιουργία επιτυχημένων «co-hybrids» που στη συνέχεια θα διατεθούν στην αγορά, τότε η εταιρία που θα τα διαθέσει στην αγορά θα πληρώσει δικαιώματα χρήσης (royalty fees) στον ιδιοκτήτη των εν λόγω γονικών σειρών⁹¹.

67. Επίσης, άδειες μπορούν να δοθούν για την εμπορική εκμετάλλευση των υβριδίων είτε σε καθετοποιημένες εταιρίες σπόρων για την κάλυψη έλλειψης σε υβρίδια, είτε/και σε εταιρίες που δραστηριοποιούνται μόνο στη διάθεση υβριδίων στην αγορά και όχι στην παραγωγή αυτών. Αντίστοιχα με τις γονικές σειρές, η εταιρία που διαθέτει τα υβρίδια στην αγορά πληρώνει δικαιώματα χρήσης στην εταιρία που της παραχώρησε την άδεια⁹².

68. Πριν τη διάθεση ενός νέου υβριδίου στην αγορά, τόσο το υβρίδιο όσο και οι συσχετιζόμενες γονικές σειρές πρέπει να κατοχυρωθούν, διαδικασία που διαρκεί περίπου 2 με 3 χρόνια. Η κατοχύρωση (registration) λαμβάνει χώρα στα κράτη-μέλη όπου η γονική σειρά ή το υβρίδιο μπορεί να προσαρμοστεί - αναπτυχθεί και όπου πρόκειται να χρησιμοποιηθεί ή διατεθεί, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία. Οι νέες ποικιλίες φυτών (γονι-

88 Βλ. απόφαση της Ε. Επ. για την υπόθεση M.5675-Syngenta/Monsanto's Sunflower Business (2010), παρ. 31.

89 Βλ. απόφαση της Ε. Επ. για την υπόθεση M. 8084 Bayer/Monsanto's Sunflower Business, παρ.117.

90 Ο χρόνος που απαιτείται από τη δημιουργία ενός νέου υβριδίου μέχρι και την καταχώρησή του είναι μεγάλος και εξαρτάται από το είδος του σπόρου. Για παράδειγμα για τη δημιουργία σπόρων ηλιάνθου η δημιουργία γονικών σειρών μπορεί να διαρκέσει από 3 έως 5 χρόνια. Ακολουθούν δοκιμές και έλεγχοι των νέων υβριδίων από την εταιρία που μπορεί να διαρκέσουν από 3 έως 5 χρόνια. Τέλος, απαιτούνται περίπου 2 με 3 χρόνια για τις απαραίτητες δοκιμές για την καταχώριση των νέων υβριδίων. Επομένως, ο συνολικός χρόνος που απαιτείται από τη δημιουργία ενός νέου υβριδίου ηλιάνθου μέχρι και την κατοχύρωσή του είναι περίπου 10 χρόνια. Βλ. απόφαση της Ε. Επ. για την υπόθεση M. 8084-Bayer/Monsanto, παρ.28.

91 Βλ. απόφαση της Ε.Επ. για την υπόθεση M.5675-Syngenta/Monsanto's Sunflower Business, παρ.42.

92 Βλ. απόφαση της Ε.Επ. για την υπόθεση M.5675-Syngenta/Monsanto's Sunflower Business, παρ.43.

κές σειρές και υβρίδια) προστατεύονται με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (συγκεκριμένα, Plant Variety Protection-PVP-και Plant's Breeder Protection-PBP-)⁹³.

69. Μετά την κατοχύρωση μιας νέας ποικιλίας φυτού, ακολουθεί η παραγωγή του σε μεγάλες ποσότητες. Η παραγωγή εμπορικών σπόρων πραγματοποιείται συχνά από συμβασιούχους καλλιεργητές, παρά από καλλιεργητές - δημιουργούς νέων ποικιλιών προς σπορά⁹⁴. Μετά την παραγωγή ακολουθεί επεξεργασία των σπόρων με τα κατάλληλα προϊόντα και στη συνέχεια συσκευάζονται στις εγκαταστάσεις της εταιρίας παραγωγής σπόρων είτε άλλης εταιρίας. Αυτές οι δραστηριότητες δεν απαιτούν μεγάλη εξειδίκευση και ενώ όλες οι μεγάλες εταιρίες σπόρων δραστηριοποιούνται σε όλα τα στάδια της παραγωγικής αλυσίδας, μπορούν ωστόσο να αναθέσουν τις δραστηριότητες επεξεργασίας και σε άλλες μικρότερες εταιρίες. Μετά την επεξεργασία τους, οι σπόροι πιστοποιούνται προκειμένου να είναι κατάλληλοι για πώληση και σπορά⁹⁵ και είναι έτοιμοι για την διάθεσή τους στην αγορά.

IV.2.1 Η σχετική αγορά της εμπορίας σπόρων

70. Σημειώνεται ότι η Ε.Επ. έχει κρίνει ότι η σχετική αγορά εμπορίας κάθε διαφορετικού σπόρου συνιστά διακριτή σχετική αγορά προϊόντος, καθώς οι διάφοροι τύποι σπόρων δεν θεωρούνται ως υποκατάστατα ο ένας του άλλου, αφού οι πελάτες - αγοραστές των σπόρων καλλιεργούν διαφορετικά είδη σπόρων καλύπτοντας διαφορετικούς σκοπούς και ανάγκες⁹⁶. Επίσης, σύμφωνα με προηγούμενες αποφάσεις της Ε.Επ.⁹⁷, η γεωγραφική αγορά για τις σχετικές αγορές εμπορίας σπόρων ορίζεται σε εθνικό επίπεδο. Η γνωστοποιούσα συμφωνεί με την ως άνω προϊόντική και γεωγραφική οριοθέτηση των σχετικών αγορών εμπορίας σπόρων.

71. Η εταιρία PIONEER HELLAS δραστηριοποιείται στην εμπορία και διανομή σπόρων ποικιλιών βαμβάκιου, υβριδίων αραβόσιτου, υβριδίων ηλιάνθου, σπόρων σποράς σιτηρών, μηδικής, σόργου, φασολιών σόγιας, ελαιοκράμβης, πατάτα για σπορά, σπόρων λειμνίων φυτών, σπόρων γλυκού καλαμποκιού, σπόρων βίκου και σπόρων κηπευτικών⁹⁸.

72. Σημειώνεται ότι ο όμιλος DowDuPont στην ελληνική επικράτεια δραστηριοποιείται στην αγορά εμπορίας των σπόρων μέσω της διακίνησης των προϊόντων του από την εταιρία PIONEER HELLAS. Ως εκ τούτου δεν υπάρχει καμία μεταβολή στη δομή της εν λόγω αγοράς από την υπό κρίση πράξη. Εντούτοις, ο όμιλος DowDuPont δραστηριοποιείται στην αγορά προηγούμενου σταδίου (της ανάπτυξης και παραγωγής) σπόρων ποικιλιών βαμβάκιου, υβριδίων αραβόσιτου και υβριδίων ηλιάνθου.

93 Βλ. απόφαση της Ε.Επ. για την υπόθεση M.5675-Syngenta/Monsanto's Sunflower Business, παρ. 45-49.

94 Βλ. απόφαση της Ε.Επ. M.5675-Syngenta/Monsanto's Sunflower Business (2010), παρ. 51.

95 Βλ. απόφαση της Ε.Επ. για την υπόθεση M.5675-Syngenta/Monsanto's Sunflower Business, παρ 51-55.

96 Βλ. απόφαση της Ε.Επ. για την υπόθεση Case M.7932-Dow/DuPont, παρ. 3300 - 3301.

97 Αποφάσεις της Ε.Επ. για τις υποθέσεις M.5675-Syngenta/Monsanto's Sunflower Business και M.7932- Dow/DuPont, παρ.118 και παρ.3303-3304 αντίστοιχα.

98 Βλ. Τμήμα 6.6.1 της γνωστοποίησης.

73. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, για τις ανάγκες της υπό κρίση πράξης ως σχετικές αγορές της εμπορίας σπόρων ορίζονται κατ' αρχήν οι εξής διακριτές αγορές⁹⁹: α) η σχετική αγορά εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού, β) η σχετική αγορά εμπορίας υβριδίων αραβόσιτου, γ) η σχετική αγορά εμπορίας υβριδίων ηλίανθου και δ) οι εξής διακριτές σχετικές αγορές εμπορίας σπόρων σποράς σιτηρών, μηδικής, σόργου, φασολιών σόγιας, ελαιοκράμβης, πατάτα για σπορά, σπόρων λειμνίων φυτών, σπόρων γλυκού καλαμποκιού, σπόρων βίκου και σπόρων κηπευτικών¹⁰⁰.

74. Για τους σκοπούς της υπό κρίση πράξης η γεωγραφική αγορά για τις σχετικές αγορές της εμπορίας σπόρων (ανά είδος σπόρου) θεωρείται η ελληνική επικράτεια.

IV.2.2 Η καθεώς συνδεδεμένη αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή σπόρων

75. Η αγορά προηγούμενου σταδίου της εμπορίας σπόρων, ήτοι η αγορά της παραγωγής σπόρων μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια αγορά δυο σταδίων, που περιλαμβάνει αρχικά την αγορά παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης για καλλιέργεια (η αγορά αυτή συνίσταται στην ανάπτυξη νέων ποικιλιών σπόρων, μέσω της ανάπτυξης γονικών σειρών/ γενετικών υλικών που διασταυρώνονται για τη δημιουργία υβριδίων), και στη συνέχεια, την αγορά παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης για την παραγωγή σπόρων, η οποία συνίσταται στην εμπορική παραγωγή και εμπορία των εν λόγω νέων σπόρων/υβριδίων (που ονομάζεται και πολλαπλασιασμός)¹⁰¹.

76. Ο όμιλος DowDupont δραστηριοποιείται εντός ΕΟΧ στην αγορά αδειοδότησης για παραγωγή σπόρων και ειδικά βαμβακόσπορου, καλαμποκόσπορου, ηλιόσπορου και σπόρων κανόλας (τόσο για την καλλιέργεια, όσο και για την παραγωγή)¹⁰². Στην Ελλάδα ο όμιλος DowDupont παρέχει άδεια για την παραγωγή

99 Τυχόν οριοθέτηση των αγορών εμπορίας σπόρων και σπορόφυτων ως ενιαία αγορά ανά είδος σπόρου - σπορόφυτου, παρέλκει στην υπό κρίση πράξη, καθώς η PIONEER HELLAS εμπορεύεται μόνο σπορόφυτα λαχανικών και όχι άλλα σπορόφυτα, ενώ ο όμιλος DowDuPont δεν δραστηριοποιείται στην εμπορία σποροφύτων, ούτε στην ανάντη αγορά παραγωγής σποροφύτων στην Ελλάδα. Η γνωστοποιούσα αναφέρει ότι τα σπορόφυτα χρήζουν ειδικής φροντίδας προκειμένου να αναπτυχθούν και να επιβιώσουν. Ένα σπορόφυτο χρειάζεται να φυτευτεί προσεκτικά σε ατομική βάση, ενώ οι σπόροι μπορούν να φυτεύονται χύδην. Συνεπώς, η γνωστοποιούσα καταλήγει ότι υπάρχουν επιχειρήματα περί διακριτής θεώρησης των αγορών σπόρων και σπορόφυτων. Σε κάθε περίπτωση θεωρεί ότι ο ακριβής ορισμός της αγοράς μπορεί να μείνει ανοιχτός, καθώς δεν προκύπτουν από την κρίνόμενη πράξη προβλήματα ανταγωνισμού (βλ. σχετ. την υπ' αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας).

100 Ως προς τις σχετικές αγορές υπό (ζ) βλ. Ενότητα IV.3.

101 Βλ. Case M.5675-Syngenta/Monsanto's Sunflower Business (2010), παρ. 25, καθώς και την με αριθμ.πρωτ.2951/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας.

102 Ο όμιλος DowDupont δεν δραστηριοποιείται στις αγορές παραχώρησης αδειών τεχνολογίας και εκμετάλλευσης για την παραγωγή υβριδίων αραβόσιτου και ηλίανθου. Βλ. σχετ. Γνωστοποίηση και απάντηση της γνωστοποιούσας με αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019.

βαμβακόσπορου [...]¹⁰³. Άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ανάπτυξη, παραγωγή, αδειοδότηση και εμπορία υβριδίων σπόρων είναι, σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, οι Bayer - Monsanto, Syngenta, Limagrain, KWS, καθώς και επιχειρήσεις με μικρότερη παρουσία στην αγορά όπως οι Euralis, Sicasov και BASF. Ο όμιλος DowDupont [...].

Η υπο - αγορά της αδειοδότησης για καλλιέργεια.

77. Όπως προαναφέρθηκε¹⁰⁴ τα γενετικά υλικά, που αναφέρονται στη γενετική πηγή ενός συγκεκριμένου φυτού, αποτελούν τη βασική πρώτη ύλη που είναι απαραίτητη για τον καλλιεργητή - δημιουργό νέων ποικιλιών σπόρων. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, «η αδειοδότηση για καλλιέργεια είναι σπάνια και λαμβάνει χώρα μόνο υπό πολύ συγκεκριμένες περιστάσεις». Ο όμιλος DowDuPont δεν δραστηριοποιείται στην αδειοδότηση για καλλιέργεια¹⁰⁵.

Η υπο - αγορά της αδειοδότησης για παραγωγή

78. Η αδειοδότηση για παραγωγή, μολοντί είναι αρκετά κοινή, δεν συνιστά την κύρια δραστηριότητα των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην αγορά και αντιπροσωπεύει [...]¹⁰⁶. Πελάτες θα μπορούσαν να είναι οι βασικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην εν λόγω αγορά, καθώς και εταιρίες με μικρότερη παρουσία.

79. Σύμφωνα με προηγούμενες αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁰⁷ η σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών τεχνολογίας για την παραγωγή σπόρων διακρίνεται σε δύο υπο-αγορές, (α) την αγορά της αδειοδότησης για την καλλιέργεια, που συνίσταται στην παραχώρηση αδειών για γενετικά υλικά προς το σκοπό της δημιουργίας νέων ποικιλιών σπόρων και (β) την αγορά της αδειοδότησης για την παραγωγή, που συνίσταται στην εμπορική παραγωγή και εμπορία των εν λόγω νέων σπόρων/υβριδίων (πολλαπλασιασμός). Οι εν λόγω αγορές (προηγούμενου σταδίου) συνιστούν διακριτές σχετικές αγορές από την αγορά εμπορίας σπόρων (επόμενου σταδίου).

80. Σύμφωνα με προηγούμενες αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁰⁸, η γεωγραφική αγορά για τη σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών τεχνολογίας για την παραγωγή σπόρων και τις υπο-αγορές της είναι τουλάχιστον η ευρωπαϊκή αγορά (ΕΟΧ). Η γνωστοποιούσα συμφωνεί με την ως άνω γεωγραφική οριοθέτηση των σχετικών αγορών.

81. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, για τις ανάγκες της υπό κρίση πράξης ως σχετικές αγορές ορίζονται οι αγορές: α) σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών για την παραγωγή σπόρων ποικιλιών βαμβακιού, β) σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών για την παραγωγή

103 [...].

104 Βλ. παρ. 65.

105 Βλ. σχετ. τη με αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας.

106 Βλ. σχετ. την υπ' αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας.

107 Βλ. Αποφάσεις της Ε.Επ. για τις υποθέσεις Case M.7932-Dow/DuPont, παρ.3298, 3301 και Case M.5675-Syngenta/Monsanto's Sunflower Business (2010), παρ. 76.

108 Βλ. απόφαση της ΕΕπ M.7932-Dow/DuPont, παρ.3302-3304 και Case M.5675-Syngenta/Monsanto's Sunflower Business (2010), παρ.118.

υβριδίων αραβόσιτου, γ) σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών για την παραγωγή υβριδίων ηλίανθου. Οι εν λόγω σχετικές αγορές είναι καθέτως συνδεδεμένες με τις αντίστοιχες ανά σπόρο σχετικές αγορές εμπορίας σπόρων.

82. Για τους σκοπούς της υπό κρίση πράξης ως γεωγραφική αγορά της αγοράς παραχώρησης αδειών τεχνολογίας για την παραγωγή σπόρων (με την περαιτέρω κατάτμηση στις υποαγορές της αδειοδότησης για καλλιέργεια και της αδειοδότησης για την παραγωγή) θεωρείται τουλάχιστον η ευρωπαϊκή αγορά (EOX).

IV.2.3 Μερίδια αγοράς-επηρεαζόμενες αγορές

83. Το παγκόσμιο εμπόριο πολλαπλασιαστικού υλικού (σπόροι) διενεργείται από μεγάλους πολυεθνικούς ομίλους που έχουν ισχυροποιήσει τη θέση τους στη αγορά, τα τελευταία χρόνια, μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων. Μεγάλο μέρος της τοπικής συμβατικής βιομηχανίας σπόρων έχει εξαγοραστεί από πολυεθνικές εταιρείες, ή έχει υπογράψει συμφωνίες συνεργασίας μαζί τους. Σε γενικές γραμμές, οι συμβατικές εταιρείες σπόρων, σε περιφερειακό ή και σε εθνικό επίπεδο, έχουν αναλάβει πλέον το ρόλο των καναλιών διανομής για τις μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες.

84. Στην Ελλάδα, η ευρύτερη αγορά του πολλαπλασιαστικού υλικού (σπόροι) παρουσιάζει σχετικά χαμηλή συγκέντρωση καθώς ο σχετικός δείκτης για τις τέσσερις μεγαλύτερες εταιρείες του κλάδου κυμάνθηκε σε χαμηλά επίπεδα [...].¹⁰⁹

Μερίδια στη σχετική αγορά εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού & στην καθέτως συνδεδεμένη αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή σπόρων ποικιλιών βαμβακιού

85. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα μερίδια της εταιρίας PIONEER HELLAS στη σχετική αγορά εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού, για τα έτη 2014-2018, σε όγκο και αξία, στην ελληνική αγορά. Σημειώνεται ότι ο όμιλος DowDuPont δραστηριοποιείται στην εν λόγω αγορά μόνο μέσω της PIONEER HELLAS και ως εκ τούτου η υπό κρίση πράξη δε μεταβάλλει τη δομή της συγκεκριμένης αγοράς.

Πίνακας 10: Μερίδια αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού, 2018-2014, PIONEER HELLAS

	σε όγκο	σε αξία
2018	[35-45]%	[35-45]%
2017	[35-45]%	[35-45]%
2016	[35-45]%	[35-45]%
2015	[25-35]%	[25-35]%
2014	[25-35]%	[25-35]%

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης

86. Το μερίδιο αγοράς της εταιρίας PIONEER HELLAS στη σχετική αγορά εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού κυμαίνεται από [25-35]% το 2014 σε [35-45]% το 2018.

87. Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται τα μερίδια αγοράς των ανταγωνιστών της εταιρίας PIONEER HELLAS στη σχετική αγορά εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού στην Ελλάδα για τα έτη 2016-2018.

Πίνακας 11: Μερίδια αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού, 2018-2016

	2018	2017	2016			
	σε όγκο	σε αξία	σε όγκο	σε αξία	σε όγκο	σε αξία
PIONEER HELLAS	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%	[35-45]%
BAYER/BASF	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%	[15-25]%
ΣΠΥΡΟΥ	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%	[10-15]%
DELTAPINE	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%
GREENCO	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%	[5-10]%

Πηγή: Έντυπο γνωστοποίησης

88. Οι πέντε μεγαλύτεροι ανεξάρτητοι πελάτες της εταιρίας PIONEER HELLAS και τα ποσοστά πωλήσεων επί των συνολικών πωλήσεων της για το έτος 2018 παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 12: Πέντε μεγαλύτεροι πελάτες της εταιρίας PIONEER HELLAS και ποσοστό πωλήσεων κάθε πελάτη επί των συνολικών πωλήσεων της

2018	Ποσοστό Πωλήσεων
[...]	[...]
[...]	[...]
[...]	[...]
[...]	[...]
[...]	[...]

Πηγή: Επιστολή της γνωστοποιούσας με αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019

¹⁰⁹ Πηγή: Κλαδική μελέτη ICAP «Αγροτικά Εφόδια», Ιούλιος 2015.

89. Οι πέντε μεγαλύτεροι προμηθευτές της εταιρίας PIONEER HELLAS στην αγορά εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού και τα ποσοστά αγορών τους επί των συνολικών αγορών της PIONEER HELLAS για το έτος 2018-2014 παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 13: Πέντε μεγαλύτεροι ανεξάρτητοι προμηθευτές της PIONEER HELLAS στην αγορά εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού, 2014-2018

	2018	2017	2016	2015	2014
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Πηγή: Επιστολή της γνωστοποιούσας με αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019

90. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, ο όμιλος DowDuPont δε δραστηριοποιείται στην υπο-αγορά της αδειοδότησης για καλλιέργεια σπόρων ποικιλιών βαμβακιού τόσο στον ΕΟΧ, όσο και στην ελληνική επικράτεια, αλλά στην υπο-αγορά της αδειοδότησης για την παραγωγή σπόρων ποικιλιών βαμβακιού στην ελληνική και στην ευρωπαϊκή αγορά. Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται τα μερίδια αγοράς του ομίλου DowDuPont, σε αξία, στην εν λόγω σχετική αγορά, στην ελληνική και στην ευρωπαϊκή αγορά, για τα έτη 2016-2018¹¹⁰.

Πίνακας 14: Μερίδια αγοράς στην αγορά αδειοδότησης για την παραγωγή σπόρων ποικιλιών βαμβακιού, DowDuPont, σε αξία, 2016-2018

	ΕΟΧ	Ελλάδα
2018	[0-5]%	[0-5]%
2017	[0-5]%	[0-5]%
2016	[0-5]%	[0-5]%

Πηγή: Επιστολή της γνωστοποιούσας με αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019

91. Αναφορικά με τις συμφωνίες συνεργασίας που έχει συνάψει ο όμιλος DowDuPont στην αγορά παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης δικαιωμάτων τεχνολογίας, η γνωστοποιούσα¹¹¹ αναφέρει τα εξής: «[...]».

92. Η σχετική αγορά εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού, όπου δραστηριοποιείται η εταιρία PIONEER HELLAS και η σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης για την παραγωγή σπόρων ποικιλιών βαμβακιού, όπου δραστηριοποιείται ο όμιλος DowDuPont, είναι καθέτως συνδεόμενες αγορές. Η εταιρία PIONEER HELLAS κατέχει σημαντικό μερίδιο αγοράς στην αγορά επόμενου σταδίου στην Ελλάδα που ανέρχεται τα έτη 2016-2018 σε περίπου [35-45]%, [35-45]% και [35-45]% αντίστοιχα. Ο όμιλος DowDuPont στην αγορά προηγούμενου σταδίου κατέχει μερίδιο αγοράς που ανέρχεται για τα έτη 2016-2018 σε [0-5]%, [0-5]% και [0-5]% στην ευρωπαϊκή αγορά και σε [0-5]%, [0-5]% και [0-5]% στην ελληνική αγορά αντίστοιχα. Επομένως, οι ως άνω καθέτως συνδεόμενες αγορές αποτελούν καθέτως επηρεαζόμενες σχετικές αγορές για την εξέταση της παρούσας συγκέντρωσης, καθότι το μερίδιο αγοράς της PIONEER HI-BRED HELLAS ΑΕ ξεπερνά το 25%¹¹².

Μερίδια στη σχετική αγορά της εμπορίας υβριδίων αραβόσιτου & στην καθέτως συνδεόμενη σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή υβριδίων αραβόσιτου

93. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα μερίδια της εταιρίας PIONEER HELLAS στη σχετική αγορά εμπορίας υβριδίων αραβόσιτου, για τα έτη 2014-2018, σε όγκο και αξία, στην ελληνική αγορά.

Πίνακας 15: Μερίδια αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας υβριδίων αραβόσιτου, 2018-2014, PIONEER HI-BRED HELLAS ΑΕ.

	σε όγκο	σε αξία
2018	[45-55]%	[45-55]%
2017	[45-55]%	[55-65]%
2016	[55-65]%	[55-65]%
2015	[55-65]%	[55-65]%
2014	[65-75]%	[65-75]%

Πηγή: Επιστολή της γνωστοποιούσας με αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019

¹¹⁰ Βλ. την με αριθμ. πρωτ. 2951/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας.

¹¹¹ Βλ. την με αριθμ. πρωτ. 2951/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας.

¹¹² Με τον όρο επηρεαζόμενη αγορά στις περιπτώσεις κάθετων σχέσεων νοείται κάθε σχετική αγορά στην οποία ασκεί επιχειρηματικές δραστηριότητες οποιαδήποτε συμμετέχουσα επιχείρηση και βρίσκεται σε προηγούμενο ή επόμενο στάδιο της παραγωγικής ή εμπορικής διαδικασίας του προϊόντος σε σχέση με την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται άλλη συμμετέχουσα επιχείρηση, και οποιοδήποτε από τα ατομικά ή συνδυασμένα μερίδια αγοράς των επιχειρήσεων αυτών, σε οποιοδήποτε στάδιο της παραγωγικής ή εμπορικής διαδικασίας, ανέρχεται σε 25% τουλάχιστον, ανεξάρτητα αν μεταξύ των μερών υφίσταται σχέση προμηθευτή/πελάτη. Για παράδειγμα, αν ένα από τα μέρη της συγκέντρωσης έχει μερίδιο αγοράς πάνω από 25% σε αγορά προηγούμενου σταδίου στη οποία δραστηριοποιείται το άλλο μέρος, τότε επηρεαζόμενες (σχετικές) αγορές είναι οι αγορές και του προηγούμενου και του επόμενου σταδίου. Επίσης, αν μια κάθετη ολοκληρωμένη επιχείρηση συγχωνευθεί με άλλη συμμετέχουσα στη συγκέντρωση που δραστηριοποιείται σε επόμενο στάδιο, και η συγκέντρωση οδηγεί σε συνδυασμένο μερίδιο αγοράς τουλάχιστον 25%, τότε επηρεαζόμενες αγορές είναι οι αγορές και του προηγούμενου και του επόμενου σταδίου.

94. Η εταιρία PIONEER HELLAS κατέχει σημαντικά μερίδια αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας υβριδίων αραβόσιτου στην Ελλάδα, τα οποία ανέρχονται τα έτη 2016-2018 σε [65-75]%, [56-65]% και [55-65]%, σε αξία, αντίστοιχα.

95. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, ο όμιλος DowDuPont δε δραστηριοποιείται στην υπο-αγορά της αδειοδότησης για καλλιέργεια υβριδίων αραβόσιτου τόσο στον ΕΟΧ, όσο και στην ελληνική επικράτεια, αλλά στην υπο-αγορά της αδειοδότησης για την παραγωγή υβριδίων αραβόσιτου μόνο στην ευρωπαϊκή αγορά, ενώ δε δραστηριοποιείται στην ελληνική επικράτεια. Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται τα μερίδια αγοράς του ομίλου DowDuPont, σε αξία, στην εν λόγω σχετική αγορά, στην ευρωπαϊκή αγορά, για τα έτη 2016-2018.

Πίνακας 16: Μερίδια αγοράς στην αγορά αδειοδότησης για την παραγωγή υβριδίων αραβόσιτου, DowDuPont, 2016-2018, σε αξία

	ΕΟΧ	Ελλάδα
2018	[0-5]%	Δεν δραστηριοποιείται
2017	[0-5]%	
2016	[0-5]%	

Πηγή: Επιστολή της γνωστοποιούσας με αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019

96. Τα μερίδια αγοράς του ομίλου DowDuPont στην αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή υβριδίων αραβόσιτου στην ευρωπαϊκή αγορά (ΕΟΧ) για τα έτη 2016-2018 δεν ξεπερνούν το [0-5]%.

97. Εντούτοις, οι ως άνω καθέτως συνδεόμενες αγορές αποτελούν καθέτως επηρεαζόμενες σχετικές αγορές για την εξέταση της παρούσας συγκέντρωσης, καθότι το μερίδιο αγοράς της PIONEER HELLAS ανέρχεται άνω του 25% κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

Μερίδια στη σχετική αγορά της εμπορίας υβριδίων ηλίανθου & στην καθέτως συνδεόμενη σχετική αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή υβριδίων ηλίανθου

98. Τα μερίδια αγοράς της εταιρίας PIONEER HELLAS στη σχετική αγορά εμπορίας υβριδίων ηλίανθου για τα έτη 2014-2018, σε όγκο και αξία, στην ελληνική αγορά παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 17: Μερίδια αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας υβριδίων ηλίανθου, 2018-2014, PIONEER HELLAS

	σε όγκο	σε αξία
2018	[35-45]%	[35-45]%
2017	[25-35]%	[25-35]%
2016	[25-35]%	[25-35]%
2015	[25-35]%	[25-35]%
2014	[15-25]%	[15-25]%

Πηγή: Επιστολή της γνωστοποιούσας με αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019

99. Η εταιρία PIONEER HELLAS κατέχει σημαντικά μερίδια αγοράς στη σχετική αγορά εμπορίας υβριδίων ηλίανθου στην Ελλάδα, τα οποία ανέρχονται τα έτη 2016-2018 σε [25-35]%, [25-35]% και [35-45]%, σε αξία, αντίστοιχα.

100. Σύμφωνα με τη γνωστοποιούσα, ο όμιλος DowDuPont δε δραστηριοποιείται στην υπο-αγορά της αδειοδότησης για καλλιέργεια υβριδίων ηλίανθου τόσο στον ΕΟΧ, όσο και στην ελληνική επικράτεια. Εντούτοις, δραστηριοποιείται στην υπο αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή υβριδίων ηλίανθου στην ευρωπαϊκή αγορά και δεν έχει καθόλου παρουσία στην υπο-αγορά αυτή στην ελληνική επικράτεια. Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται τα μερίδια αγοράς του ομίλου DowDuPont, σε αξία, στην εν λόγω σχετική αγορά, στην ευρωπαϊκή αγορά, για τα έτη 2016-2018.

Πίνακας 18: Μερίδια αγοράς στην αγορά αδειοδότησης για την παραγωγή υβριδίων ηλίανθου, DowDuPont, 2016-2018.

	ΕΟΧ	Ελλάδα
2018	[0-5]%	Δεν δραστηριοποιείται
2017	[0-5]%	
2016	[0-5]%	

Πηγή: Επιστολή της γνωστοποιούσας με αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019

101. Τα μερίδια αγοράς του ομίλου DowDuPont στην υπο-αγορά της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή υβριδίων ηλίανθου στην ευρωπαϊκή αγορά (ΕΟΧ) για τα έτη 2016-2018 δεν ξεπερνούν το [0-5]%.

102. Εντούτοις, οι ως άνω καθέτως συνδεόμενες αγορές αποτελούν καθέτως επηρεαζόμενες σχετικές αγορές για την εξέταση της παρούσας συγκέντρωσης, καθότι το μερίδιο αγοράς της PIONEER HELLAS ανέρχεται άνω του 25% κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

IV.3 Λοιπές μη επηρεαζόμενες αγορές - μερίδια αγοράς

103. Η εταιρία PIONEER HELLAS δραστηριοποιείται επίσης στις σχετικές αγορές εμπορίας σπόρων σόργου με μερίδιο αγοράς [5-10]% σε αξία κατά το 2018, σπόρων φασολιών σόγιας με μερίδιο αγοράς [10-15]% σε αξία κατά το 2018, σπόρων ελαιοκράμβης με μερίδιο αγοράς [10-15]% σε αξία κατά το 2018 και στις αγορές σποράς σιτηρών, μηδικής, πατάτας για σπορά, σπόρων λειμενίων φυτών, σπόρων γλυκού καλαμποκιού, σπόρων κηπευτικών και σπόρων βίκου (με μερίδια αγοράς σε έκαστη εξ' αυτών κάτω του [0-5]%)¹¹³. Σε κάθε περίπτωση δεν υφίσταται καμία οριζόντια επικάλυψη, καθώς ο όμιλος DowDuPont δε δραστηριοποιείται στις αγορές εμπορίας σπόρων στην ελληνική επικράτεια¹¹⁴. Ομοίως, δεν υφίσταται καμία κάθετη επικάλυψη, καθώς ο όμιλος DowDuPont δε δραστηριοποιείται στην ανάντη αγορά παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή σπόρων σόργου, σπόρων φασολιών σόγιας και σπόρων ελαιοκράμβης στην Ελλάδα¹¹⁵.

104. Επίσης η PIONEER HELLAS δραστηριοποιείται στην ελληνική επικράτεια στις αγορές εμπορίας εμβολιαστικών υλικών¹¹⁶, προσθέτων ζωτροφής¹¹⁷ και σπορόφυτων¹¹⁸. Εντούτοις, λόγω του γεγονότος ότι σε έκαστη εκ των αγορών δραστηριοποιείται μόνο μία εκ των δύο συμμετεχουσών, παρέλκει περαιτέρω εξέταση των αγορών αυτών για τους σκοπούς της παρούσας συγκέντρωσης.

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

105. Ουσιαστικό κριτήριο ελέγχου των συγκεντρώσεων αποτελεί, κατά το άρθρο 7 παρ. 1 του ν. 3959/2011, ο σημαντικός ή μη περιορισμός του ανταγωνισμού ως αποτέλεσμα της υπό κρίση συγκέντρωσης, στην εθνική αγορά ή σε ένα σημαντικό τμήμα της, και ιδίως με την δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης¹¹⁹.

113 Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. πρωτ. 2889/19.4.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας, τα μερίδια της PIONEER HELLAS στις σχετικές αγορές της εμπορίας σπόρων εμπορίας σπόρων σιτηρών, μηδικής, πατάτας για σπορά, σπόρων λειμενίων φυτών, σπόρων γλυκού καλαμποκιού, σπόρων κηπευτικών και σπόρων βίκου, για τα έτη 2016-2018 είναι χαμηλότερα του [0-5]%.
114 Βλ. Γνωστοποίηση, παρ. 48 και υπ' αριθμ. πρωτ. 2889/19.4.2018 επιστολή της γνωστοποιούσας.

115 Σχετ. η υπ' αριθμ. πρωτ. 2889/19.4.2018 επιστολή της γνωστοποιούσας.

116 Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. πρωτ. 2951/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας, τα μερίδια αγοράς της PIONEER HELLAS στη σχετική αγορά της εμπορίας εμβολιαστικών υλικών ανέρχονται, για τα έτη 2016-2018, σε [15-25]%, [10-15]% και [10-15]% (σε όγκο) αντίστοιχα.

117 Η γνωστοποιούσα δεν προσκόμισε στοιχεία για τα μερίδια αγοράς της PIONEER HELLAS στην αγορά των πρόσθετων ζωτροφής. Δεν κρίνεται σκόπιμη η εξέταση των μεριδίων αγοράς καθώς ο όμιλος Dow DuPont δεν δραστηριοποιείται στην εν λόγω αγορά ούτε στην καθέτως συνδεδεμένη αγορά της παραγωγής εμβολιαστικών υλικών.

118 Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. πρωτ. 2951/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας, τα μερίδια αγοράς της εταιρίας PIONEER HELLAS στην αγορά της εμπορίας σπορόφυτων στην ελληνική αγορά, σε όγκο, για τα έτη 2016-2018, ανέρχονται σε [10-15]%, [10-15]% και [15-25]% αντίστοιχα.

119 Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση

106. Η υπό κρίση συγκέντρωση αφορά στη μεταβολή ελέγχου από κοινό σε αποκλειστικό. Συγκεκριμένα, με την ολοκλήρωση της υπό κρίση συναλλαγής, η γνωστοποιούσα θα καταστεί μοναδικός κύριος του συνόλου των μετοχών της εταιρίας PIONEER HELLAS¹²⁰.

107. Αναφορικά με την αξιολόγηση των επιπτώσεων στον ανταγωνισμό της μεταβολής του ελέγχου από κοινό σε αποκλειστικό, κατά τη σχετική εξέταση, οι ήδη υφιστάμενοι δεσμοί μεταξύ των συμμετεχουσών επιχειρήσεων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη¹²¹. Η μεταβολή του κοινού ελέγχου σε αποκλειστικό μπορεί κατ' εξαίρεση μόνο να απαιτεί προσεκτικότερη διερεύνηση¹²². Για παράδειγμα, περαιτέρω διερεύνηση χρειάζεται, ιδίως, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η ελέγχουσα και η ελεγχόμενη στην πράξη λειτουργούν στην αγορά ως άμεσοι ανταγωνιστές¹²³ ή όταν η ελεγχόμενη επιχείρηση αναπτύσσει την εμπορική της πολιτική σε μεγάλο βαθμό ανεξάρτητα από την ελέγχουσα, ώστε η μεταβολή της ποιότητας του ελέγχου θα περιοριζε τη λειτουργική αυτονομία της ελεγχόμενης¹²⁴.

108. Η γνωστοποιούσα θεωρεί ότι η υπό εξέταση συναλλαγή δεν θα δημιουργήσει προβλήματα ανταγωνισμού καθώς οι επικαλύψεις μεταξύ των μερών στην Ελλάδα είναι περιορισμένες, η προς εξαγορά επιχείρηση είναι επί της ουσίας ο αποκλειστικός διανομέας όλων των προϊόντων της PIONEER στην Ελλάδα, ενώ τα προϊόντα του χαρτοφυλακίου της εξαγοραζόμενης, τα οποία δεν προέρχονται από τον όμιλο DowDuPont, δεν ανταγωνίζονται με κανένα από τα προϊόντα του Ομίλου¹²⁵.

109. Σημειώνεται ότι η ανταγωνίστρια εταιρία [...] κατά την εκτίμησή της δεν αναμένει αξιολογή επιπτώση στη λειτουργία του ανταγωνισμού στις επιμέρους αγορές εμπορίας προϊόντων φυτοπροστασίας (αφού δεν περιλαμβάνει επί της ουσίας περαιτέρω συγκέντρωση σε επίπεδο χαρτοφυλακίου προϊόντων, αλλά μόνο σε επίπεδο διανομής, αφού πλέον τα προϊόντα του ομίλου DowDuPont θα τα διανέμει η PIONEER HELLAS [...], ενώ το μερίδιο αγοράς των μερών είναι χαμηλό), παραχώρηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων ΕΕ 2004, C 31, σελ. 3, παρ. 2 «Η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη κάθε σημαντική παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού που ενδέχεται να προκληθεί από τη συγκέντρωση. Η δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης αποτελεί την κυριότερη μορφή αυτού του περιορισμού του ανταγωνισμού».

120 Βλ. ανωτέρω παρ. 29.

121 Βλ. Ε.Επ - XXVIη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 1996, σελ. 210.

122 Βλ. αποφάσεις Ε.Επ. στις υποθέσεις: M.3155 - Deutsche Post/Securicor, σκ. 14, M.3448 - EDP/Hidroelectrica del Cantabrico, σκ. 35, 37 και 40, M.3379 - P&O/Royal Nedlloyd/P&O Nedlloyd, σκ. 11-12. Βλ. και Ανακοίνωση της Ε.Επ σχετικά με απλοποιημένη διαδικασία για την εξέταση ορισμένων συγκεντρώσεων βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 139/2004 του Συμβουλίου, ΕΕ C 366 της 14.12.2013, σ. 5, παρ. 16.

123 Βλ. απόφαση της Ε.Επ. στην υπόθεση M.794 - Coca-Cola/Amalgamated Beverages GB και M.5141 - KLM/ MARTINAIR σκ. 16-22.

124 Βλ. απόφαση της Ε.Επ. στην υπόθεση M.5141 - KLM/ Martinair, σκ. 16-22.

125 Βλ. Τμήμα 1, παρ. 2, του με αριθμ. πρωτ. 1921/13.3.2019 εντύπου γνωστοποίησης.

ρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων φυτοπροστασίας (καθώς εκτιμάται ότι τα μέρη έχουν χαμηλά μερίδια αγοράς) και εμπορίας σπόρων βαμβακιού και υβριδίων αραβόσιτου (καθώς παρά την ισχυρή θέση των μερών στις εν λόγω αγορές δεν αναμένεται περαιτέρω συγκέντρωση σε επίπεδο χαρτοφυλακίου προϊόντων)¹²⁶.

110. Η εταιρία [...] εκτιμά ότι η υπό κρίση πράξη δε θα έχει επιπτώσεις στη λειτουργία του ανταγωνισμού σε εθνικό επίπεδο, καθώς επίσης και στις επιμέρους σχετικές αγορές στις οποίες αφορά, δεδομένου ότι τα διακινούμενα προϊόντα από την PIONEER HELLAS στο μεγαλύτερο ποσοστό τους ήταν προϊόντα του ομίλου DowDuPont¹²⁷. Τέλος, [...] αναφέρει ότι η υπό κρίση πράξη δεν αναμένεται να έχει σημαντική επίπτωση στις αγορές εμπορίας των σπόρων βαμβακιού, καλαμποκιού και ηλίανθου¹²⁸.

111. Κατ' αρχήν υπενθυμίζεται ότι πριν την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης η γνωστοποιούσα ασκούσε ήδη κοινό έλεγχο στην PIONEER HELLAS μέσω της κατοχής ποσοστού [...] % επί του μετοχικού της κεφαλαίου και των δικαιωμάτων αρνησικυρίας επί σημαντικών στρατηγικών αποφάσεων της (περιλαμβανομένου και του επιχειρηματικού σχεδίου). Ως εκ τούτου, πριν την υπό κρίση πράξη, δεν φαίνεται η εξαγοραζόμενη να ασκούσε την εμπορική της πολιτική ανεξάρτητα από την γνωστοποιούσα. Περαιτέρω, ο όμιλος DowDuPont και η εξαγοραζόμενη δεν είναι άμεσοι ανταγωνιστές στις επιμέρους σχετικές αγορές στις οποίες αφορά η συγκέντρωση, πλην της αγοράς των εντομοκτόνων για την καλλιέργεια βαμβακιού, στην οποία όπως αναλύεται και κατωτέρω δεν εγείρονται θέματα ανταγωνισμού.

112. Ως προς την οριζόντια διάσταση, σημειώνεται ότι στην ευρύτερη αγορά εμπορίας προϊόντων φυτοπροστασίας τα μέρη κατέχουν από κοινού μερίδιο αγοράς που κυμαίνεται σε [10-15] % - [10-15] %¹²⁹. Ως εκ τούτου η εν λόγω ευρύτερη αγορά δεν θεωρείται επηρεαζόμενη. Ομοίως, στις υπο-αγορές εμπορίας ζιζανιοκτόνων και μυκητοκτόνων δεν υφίστανται επηρεαζόμενες αγορές, καθώς το άθροισμα των μεριδίων αγοράς των μερών στις εν λόγω σχετικές αγορές δεν ξεπερνά το 15%¹³⁰. Στην αγορά εμπορίας ρυθμιστών ανάπτυξης φυτών¹³¹ και στις επιμέρους υπο-αγορές εμπορίας ζιζανιοκτόνων και μυκητοκτόνων ανά καλλιέργεια¹³² δεν υφίσταται καμία επικάλυψη μεταξύ των μερών. Ως εκ τούτου η εξεταζόμενη συγκέντρωση δεν προκαλεί αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις προαναφερόμενες σχετικές αγορές, στις οποίες δραστηριοποιούνται τα συμμετέχοντα μέρη.

126 Σχ. η υπ' αριθμ. πρωτ. 2985/24.4.2019 επιστολή της. Για τις λοιπές αγορές [...] δε διαθέτει στοιχεία προκειμένου να προβεί σε εκτιμήσεις.

127 Σχ. η με αριθμ. πρωτ. 3086/2.5.2019 επιστολή.

128 Σχ. η με αριθμ. πρωτ. 2957/23.4.2019 επιστολή της. Για τις λοιπές αγορές η εταιρία δεν διαθέτει στοιχεία για να προβεί σε εκτιμήσεις.

129 Σχ. ο Πίνακας 3 και Πίνακας 4.

130 Σχ. ο Πίνακας 5 και Πίνακας 7.

131 Σχ. ο Πίνακας 8.

132 Σχ. ο Πίνακας 9.

113. Ως προς την αγορά εμπορίας εντομοκτόνων το αθροιστικό μερίδιο αγοράς των μερών ανέρχεται το 2018 σε [15-25] % (ο όμιλος DowDuPont κατέχει μερίδιο [15-25] % και η PIONEER HELLAS μερίδιο [0-5] %). Σε κάθε περίπτωση, στις επιμέρους αγορές εντομοκτόνων ανά καλλιέργεια δεν υφίστανται επικαλύψεις, πλην της σχετικής αγοράς καλλιέργειας βαμβακιού, όπου το 2018 τα μέρη κατέχουν μερίδια (σε αξία) [10-15] % για τον όμιλο DowDuPont και [0-5] % για την PIONEER HELLAS και επομένως το αθροιστικό τους μερίδιο ανέρχεται σε [10-15] %. Ως εκ τούτου η αγορά αυτή δεν θεωρείται επηρεαζόμενη. Ακολούθως, κατά την περαιτέρω κατάτμηση της εν λόγω υπο - αγοράς (ήτοι εντομοκτόνα για βαμβάκι ανά έντομο), δεν υφίσταται καμία επικάλυψη μεταξύ του ομίλου DowDuPont και της PIONEER HELLAS.

114. Σε κάθε περίπτωση, στην αγορά εμπορίας εντομοκτόνων και υπο - αγορά εμπορίας εντομοκτόνων για καλλιέργεια βαμβακιού, όπου υφίστανται επικαλύψεις μεταξύ των μερών, η προσαύξηση του μεριδίου συνεπεία της υπό κρίση πράξης κρίνεται αμελητέα, αφού κυμαίνεται κάτω του [0-5] %. Η μεταβολή αυτή θεωρείται μικρή και δεν είναι ικανή να επιφέρει αναδιάρθρωση των αγορών και παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού¹³³. Στα ανωτέρω θα πρέπει να συνυπολογισθεί και το γεγονός ότι ο όμιλος ιδιαίτερη ανταγωνιστική πίεση στην αποκτώσα επιχείρηση. Βλ. σχετ. Ε.Επ αναφορικά με συγκεντρώσεις επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα M.4844 - FORTIS/ ABN AMRO, σκ. 137-140, 155-156, 193, M.5384-BNP PARIBAS/FORTIS, σκ. 89-90 και 95-96 και M.4155, BNP PARIBAS/BNL, σκ. 30-31. Αντίστοιχα έχει κρίνει και κατά την εξέταση συγκεντρώσεων σε άλλους κλάδους, ενδεικτικά αναφερομένων των M.2495- HANIEL/FELS, M.6704- REWE TOURISTIK GMBH/ FERID NASR/ECIM HOLDING SA σκ. 30-32 και 39, M.6132- CARGILL/KVB σκ. 52-53 και 60, M.5717- THE STANLEY WORKS/ THE BLACK& DECKER CORPORATION σκ. 32, 37, 46 και 59. DowDuPont ήδη ασκεί κοινό έλεγχο στην PIONEER HELLAS και ως εκ τούτου πριν την υπό κρίση πράξη η τελευταία δεν ασκούσε ιδιαίτερη ανταγωνιστική πίεση στον όμιλο DowDuPont.

115. Ως προς την κάθετη διάσταση, οι μη οριζόντιες συγκεντρώσεις δεν συνιστούν απειλή για τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, εκτός αν η επιχείρηση που προκύπτει από τη συγκέντρωση (α) διαθέτει σημαντική ισχύ σε μία τουλάχιστον εκ των σχετικών αγορών¹³⁴ και (β)

133 Η Ε.Επ έχει αποφανθεί σε πληθώρα αποφάσεων της ότι όταν η επαύξηση του μεριδίου μίας απορροφώσας/ αποκτώσας συμμετοχή επιχείρησης στη σχετική αγορά κυμαίνεται μεταξύ 0-5% θεωρείται κατά την κείμενη ορολογία «οριακή» ή «αμελητέα», εκτός αν η επιχείρηση-στόχος ασκεί

134 Βλ. Ε.Επ. M.1157, Skanska/Scancem, σκ. 69, 78. Στην υπόθεση αυτή, η εξέταση τυχόν κάθετων αποτελεσμάτων της συγκέντρωσης εκκίνησε από το γεγονός ότι η εταιρία Scancem κατείχε μερίδιο αγοράς στην αγορά παραγωγής τσιμέντου περίπου 80-90%, ενώ η μοναδική ανταγωνίστρια εταιρία που εισήγαγε τσιμέντο από το εξωτερικό, η Embra, κατείχε μερίδιο αγοράς κάτω του 10% (βλ. ιδίως σκ. 75). Βλ. επίσης Ε.Επ M.4314, Johnson/Pfizer, σκ. 122-123. Στην υπόθεση αυτή, το μερίδιο αγοράς, περίπου 50%, του προμηθευτή σε συνδυασμό με το γεγονός ότι αυτός παρείχε τα σχετικά προϊόντα NRT με μακροχρόνιες συμβάσεις αποκλειστικής προμήθειας, μεταξύ των άλλων, και στον κύριο ανταγωνιστή του

υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της συγκέντρωσης και της ζημίας στον ανταγωνισμό¹³⁵. Επαναλαμβάνεται καταρχήν ότι η υπό κρίση πράξη αφορά σε μεταβολή του ελέγχου της PIONEER HELLAS από κοινό σε αποκλειστικό. Τυχόν κάθετη διάσταση της υπό κρίση πράξης εξετάζεται ακολούθως, δεδομένου του γεγονότος ότι η PIONEER HELLAS προμηθεύεται κατά ένα μικρό ποσοστό σπόρους προς μεταπώληση και από άλλους προμηθευτές πλην του ομίλου DowDuPont¹³⁶. Ως εκ τούτου, αξιολογούνται τυχόν κάθετες επιπτώσεις της υπό εξέταση πράξης στις καθέτως επηρεαζόμενες αγορές (α) εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού και παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή σπόρων ποικιλιών βαμβακιού, (β) εμπορίας υβριδίων αραβόσιτου και παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή υβριδίων αραβόσιτου, (γ) εμπορίας υβριδίων ηλίανθου και παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή υβριδίων ηλίανθου.

στη κάθετη συναφή αγορά, GSK, θεωρήθηκε πηγή δημιουργίας κάθετων προβλημάτων (βλ. και σκ. 125). Βλ. επίσης Ε.Επ Μ.5005, GALP/EXXONMOBIL, σκ. 62, όπου μερίδιο αγοράς στην αγορά προηγούμενης βαθμίδος ύψους περίπου 90-100% οδηγούσε σε τεκμήριο δημιουργίας αντιανταγωνιστικών κάθετων αποτελεσμάτων (τελικά η συγκεκριμένη συγκέντρωση εγκρίθηκε με δεσμεύσεις), Μ.4494, EVRAZ/HIGHVELD, σκ. 94, 97, όπου μερίδιο αγοράς περίπου 40-50% στην αγορά προηγούμενης βαθμίδος (upstream market) θεωρήθηκε ένδειξη πρόκλησης κάθετων επιπτώσεων από την εν λόγω συγκέντρωση. Βλ. αντίθετα Ε.Επ Μ.3943, S.Gobain/BPB, σκ. 45, 48. Στην υπόθεση αυτή ο μεν προμηθευτής BPB των προϊόντων γύψινων σανίδων κατείχε μερίδιο αγοράς περίπου 40-50%, ενώ στην κάθετη συναφή αγορά της διανομής οικοδομικών υλικών στη Γαλλία ο διανομέας S. Gobain διέθετε μερίδιο κάτω από 25%. Θεωρήθηκε ότι σε καμία αγορά - προηγούμενης ή επόμενης οικονομικής βαθμίδας - δεν υπήρχε σημαντική ισχύς κανενός εκ των δύο εμπλεκόμενων, με αποτέλεσμα στην αγορά προηγούμενης βαθμίδος-προμήθειας να υπάρχει επαρκής ανταγωνισμός μεγάλων διεθνών ομίλων, στους οποίους θα μπορούσαν να στραφούν οι πελάτες, σε περίπτωση άρνησης πώλησης εκ μέρους της BPB (βλ. σκ. 55-57, 59, 65). Βλ. επίσης Ε.Επ Μ.3231, PREEM/SCANDINAVISKA, σκ. 24-25, όπου θεωρήθηκε ότι τα χαμηλά μερίδια αγοράς σε όλες τις σχετικές αγορές (κάτω του 25%) συνηγορούσαν υπέρ της απουσίας κάθετων επιπτώσεων εκ της εν λόγω συγκέντρωσης. Βλ. τέλος και Ε.Επ Μ.4723, ENI/EXXON MOBIL, σκ. 30.

135 Βλ. Ε.Επ Μ.2333, De Beers/LVMH, σκ. 100-105 και 112-114, στην οποία θεωρήθηκε ότι η δημιουργία κοινής επιχείρησης στην αγορά λιανικής πώλησης κοσμημάτων με διαμάντια δεν θα είχε ως αποτέλεσμα οποιαδήποτε διαρθρωτική αλλαγή στην αγορά διαμαντιών, στην οποία η De Beers κατείχε ήδη δεσπίζουσα θέση. Ειδικότερα, παρά το γεγονός ότι η De Beers είχε ήδη δεσπίζουσα θέση στην αγορά προμήθειας ακατέργαστων διαμαντιών και η συνδυασμένη ισχύς της De Beers και της LVMH ενδεχομένως να επέτρεπε στην κοινή επιχείρηση να καταλάβει ηγετική θέση στην αγορά λιανικής πώλησης (επώνυμων) κοσμημάτων με διαμάντια, δεν επιβεβαιώθηκε από την έρευνα της Ε.Επ ότι η δημιουργία της κοινής επιχείρησης ήταν αναγκαία για την καθιέρωση του σήματος «Forevermark» της De Beers ή ότι η κοινή επιχείρηση θα οδηγούσε σε σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές στην αγορά ακατέργαστων διαμαντιών. Αντιθέτως, οι διαρθρωτικές μεταβολές θα επέρχονταν σαν αποτέλεσμα της ίδιας της στρατηγικής της επιχείρησης σχετικά με την μάρκα De Beers.

136 Το εν λόγω ποσοστό ανέρχεται για το 2018 σε [...] των συνολικών προμηθειών της. Βλ. σχετ. αριθμ. πρωτ. 2352/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας.

116. Στις αγορές αυτές, τυχόν προβλήματα ανταγωνισμού θα προέκυπταν στην περίπτωση όπου συνεπεία της υπό κρίση πράξης θα υπήρχε αποκλεισμός των ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε πελάτες ή προμηθευτών από την πρόσβαση σε αγοραστές στις επιμέρους σχετικές αγορές της εμπορίας σπόρων και της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας για παραγωγή. Παρόλο που τα μερίδια αγοράς της εταιρίας PIONEER HELLAS στις επιμέρους σχετικές αγορές εμπορίας σπόρων είναι αρκετά υψηλά¹³⁷, εντούτοις στις καθέτως συνδεόμενες αγορές ο όμιλος DowDuPont κατέχει αμελητέα μερίδια τόσο στον ΕΟΧ, όσο και στην ελληνική επικράτεια (σε όλες τις καθέτως συνδεόμενες αγορές κυμαίνονται κάτω του [0-5]%). Επίσης τα εν λόγω μερίδια κατείχε ο όμιλος DowDuPont πριν την υπό κρίση πράξη, μέσω του κοινού ελέγχου που ασκούσε επί της εξαγοραζόμενης εταιρίας, θα εξακολουθεί να κατέχει και μετά την ολοκλήρωση της συγκέντρωσης και δεν αυξήθηκαν ως αποτέλεσμα αυτής¹³⁸.

117. Ειδικότερα, στην αγορά της εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού υφίστανται και λοιποί ανταγωνιστές με σημαντικά μερίδια (ο βασικότερος ανταγωνιστής είναι η Bayer/BASF με μερίδιο αγοράς σε αξία [15-25]%). Έκαστος εκ των μεγαλύτερων πελατών της PIONEER HELLAS στην συγκεκριμένη αγορά καλύπτει χαμηλό ποσοστό των πωλήσεων της εταιρίας, γεγονός που καταδεικνύει τη μη εξάρτηση των εν λόγω πελατών από την εξαγοραζόμενη. Επίσης, σημειώνεται ότι ο μεγαλύτερος προμηθευτής της εξαγοραζόμενης στην αγορά εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού είναι ο όμιλος DowDuPont (με ποσοστό [...] των αγορών το 2018). Ως εκ τούτου, δεν υφίστανται σημαντικοί προμηθευτές της PIONEER HELLAS, οι οποίοι κινδυνεύουν να αποκλειστούν από τη συγκεκριμένη αγορά συνεπεία της συγκέντρωσης, δεδομένης της ύπαρξης και λοιπών ανταγωνιστών της PIONEER HELLAS με σημαντικά μερίδια στην αγορά. Αναφορικά δε με τις λοιπές αγορές εμπορίας σπόρων υβριδίων ηλίανθου και αραβόσιτου, στις οποίες η εξαγοραζόμενη κατέχει μεγάλα μερίδια αγοράς, σημειώνεται ότι ο όμιλος DowDuPont δεν δραστηριοποιείται καθόλου στην ελληνική επικράτεια στις ανάντη αγορές.

118. Συνεπώς, δεν υφίσταται επί της ουσίας μεταβολή στις επιμέρους σχετικές καθέτως συνδεόμενες αγορές, καθώς ο όμιλος DowDuPont ήδη κατέχει σημαντικά μερίδια αγοράς στις επιμέρους αγορές εμπορίας σπόρων, μέσω του κοινού ελέγχου στην εξαγοραζόμενη εταιρία, ενώ στις ανάντη καθέτως συνδεόμενες αγορές τα μερίδια αγοράς είναι αμελητέα. Ως εκ τούτου εκτιμάται ότι η υπό κρίση πράξη δε θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη δομή των εν λόγω σχετικών αγορών, πολλών δε μάλλον αναδιάρθρωση αυτών και παρεμπόδιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού¹³⁹.

137 Τα μερίδια αγοράς για το 2018 σε αξία ανέρχονται στην αγορά εμπορίας σπόρων ποικιλιών βαμβακιού σε [45-55]%, στην αγορά εμπορίας υβριδίων αραβόσιτου σε [55-65]% και στην αγορά εμπορίας υβριδίων ηλίανθου σε [35-45]%

138 Βλ. ενδεικτικά ό.π., Ε.Επ Μ.3943, S.Gobain/BPB, σκ 45 και 48.

139 Βλ. σχετικά και απόφαση της ΕΑ 673/2018 ΓΕΚ/ΤΕΡΝΑ σκ. 67, 68, 73, απόφαση της Ε.Επ Μ.3379 -P&O/ROYAL NEDLLOYD/P&O, παρ. 11

119. Συνοψίζοντας, η υπό εξέταση συγκέντρωση δεν θα επιφέρει αλλαγές στη δομή των σχετικών αγορών, δεν θα μεταβληθούν ουσιαστικά τα μερίδια αγοράς στις επιμέρους σχετικές αγορές στις οποίες αφορά η υπό κρίση πράξη και δεν θα επηρεαστούν το επίπεδο και οι συνθήκες ανταγωνισμού. Συνεπώς, η εξεταζόμενη συγκέντρωση δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις εν λόγω σχετικές αγορές και υποαγορές στις οποίες αφορά.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Τμήμα το οποίο συγκροτήθηκε με την από 12.04.2019 κλήρωση (αριθμ. συνεδρ. 35), ομόφωνα εγκρίνει κατ' άρθρο 8 παρ. 3 του

ν. 3959/2011, την από 13.3.2019 (αριθμ. πρωτ.1921) γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση που αφορά στην μεταβολή από κοινό σε αποκλειστικό έλεγχο, κατά την έννοια του άρθρου 5 παρ. 2 εδάφιο β του ν. 3959/2011, επί της κοινής επιχείρησης PIONEER HI-BRED HELLAS AE, κατόπιν της απόκτησης του 100% του Μετοχικού Κεφαλαίου της από την εταιρία PIONEER SEED HOLDING NEDERLAND B.V., θυγατρική εταιρία του ομίλου DowDuPont, δεδομένου ότι η εν λόγω συγκέντρωση, παρότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρ. 1 του άρθρου 6, δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις επιμέρους αγορές στις οποίες αφορά.

Η απόφαση εκδόθηκε την 9η Μαΐου 2019.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 19: Θυγατρικές του ομίλου DowDuPont στην Ελλάδα

[...]
[...]
[...]
[...]

Πηγή: Η υπ' αριθ. πρωτ. 2889/19.4.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας

Πίνακας 20. Πωλήσεις προϊόντων φυτοπροστασίας της PIONEER HELLAS και του ομίλου DowDuPont, σε αξία (2016-2018)

	PIONEER HI-BRED HELLAS AE					
	2018		2017		2016	
	αξία	%	αξία	%	αξία	%
Προϊόντα φυτοπροστασίας	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Ζιζανιοκτόνα	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Εντομοκτόνα	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Μυκητοκτόνα	[...]	[...]	[...]		[...]	
Ρυθμιστές ανάπτυξης φυτών	[...]		[...]		[...]	
			όμιλος DowDuPont			
	2018		2017		2016	
	αξία	%	αξία	%	αξία	%
Προϊόντα φυτοπροστασίας	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Ζιζανιοκτόνα	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Εντομοκτόνα	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Μυκητοκτόνα	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Ρυθμιστές ανάπτυξης φυτών	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]

Πηγή: Η υπ' αριθμ. πρωτ. 2351/29.3.2019 επιστολή της γνωστοποιούσας

Η απόφαση και το συνημμένο σε αυτή παράρτημα να δημοσιευθούν στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 1 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93/Α' /20.04.2011).

Η Πρόεδρος

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΘΑΝΟΥ - ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΥ

Αριθμ. πρωτ. οικ.115

Διαβιβάζεται η υπ' αριθμ. 684/2019 απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού σε Τμήμα για δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 25 Φεβρουαρίου 2020

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ανταγωνισμού

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΙΑΝΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Το Εθνικό Τυπογραφείο αποτελεί δημόσια υπηρεσία υπαγόμενη στην Προεδρία της Κυβέρνησης και έχει την ευθύνη τόσο για τη σύνταξη, διαχείριση, εκτύπωση και κυκλοφορία των Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ), όσο και για την κάλυψη των εκτυπωτικών - εκδοτικών αναγκών του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ν. 3469/2006/Α' 131 και π.δ. 29/2018/Α' 58).

1. ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΦΕΚ)

- Τα **ΦΕΚ σε ηλεκτρονική μορφή** διατίθενται δωρεάν στο **www.et.gr**, την επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Τυπογραφείου. Όσα ΦΕΚ δεν έχουν ψηφιοποιηθεί και καταχωριστεί στην ανωτέρω ιστοσελίδα, ψηφιοποιούνται και αποστέλλονται επίσης δωρεάν με την υποβολή αίτησης, για την οποία αρκεί η συμπλήρωση των αναγκαίων στοιχείων σε ειδική φόρμα στον ιστότοπο **www.et.gr**.
- Τα **ΦΕΚ σε έντυπη μορφή** διατίθενται σε μεμονωμένα φύλλα είτε απευθείας από το Τμήμα Πωλήσεων και Συνδρομητών, είτε ταχυδρομικά με την αποστολή αιτήματος παραγγελίας μέσω των ΚΕΠ, είτε με ετήσια συνδρομή μέσω του Τμήματος Πωλήσεων και Συνδρομητών. Το κόστος ενός ασπρόμαυρου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,00 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,20 €. Το κόστος ενός έγχρωμου ΦΕΚ από 1 έως 16 σελίδες είναι 1,50 €, αλλά για κάθε επιπλέον οκτασέλιδο (ή μέρος αυτού) προσαυξάνεται κατά 0,30 €. Το τεύχος Α.Σ.Ε.Π. διατίθεται δωρεάν.

• Τρόποι αποστολής κειμένων προς δημοσίευση:

- Α. Τα κείμενα προς δημοσίευση στο ΦΕΚ, από τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου, αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **webmaster.et@et.gr** με χρήση προηγμένης ψηφιακής υπογραφής και χρονοσήμανσης.
- Β. Κατ' εξαίρεση, όσοι πολίτες δεν διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή μπορούν είτε να αποστέλλουν ταχυδρομικά, είτε να καταθέτουν με εκπρόσωπό τους κείμενα προς δημοσίευση εκτυπωμένα σε χαρτί στο Τμήμα Παραλαβής και Καταχώρισης Δημοσιευμάτων.

- Πληροφορίες, σχετικά με την αποστολή/κατάθεση εγγράφων προς δημοσίευση, την ημερήσια κυκλοφορία των Φ.Ε.Κ., με την πώληση των τευχών και με τους ισχύοντες τιμοκαταλόγους για όλες τις υπηρεσίες μας, περιλαμβάνονται στον ιστότοπο (**www.et.gr**). Επίσης μέσω του ιστότοπου δίδονται πληροφορίες σχετικά με την πορεία δημοσίευσης των εγγράφων, με βάση τον Κωδικό Αριθμό Δημοσιεύματος (ΚΑΔ). Πρόκειται για τον αριθμό που εκδίδει το Εθνικό Τυπογραφείο για όλα τα κείμενα που πληρούν τις προϋποθέσεις δημοσίευσης.

2. ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ - ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Το Εθνικό Τυπογραφείο ανταποκρινόμενο σε αιτήματα υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου αναλαμβάνει να σχεδιάσει και να εκτυπώσει έντυπα, φυλλάδια, βιβλία, αφίσες, μπλοκ, μηχανογραφικά έντυπα, φακέλους για κάθε χρήση, κ.ά.

Επίσης σχεδιάζει ψηφιακές εκδόσεις, λογότυπα και παράγει οπτικοακουστικό υλικό.

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Καποδιστρίου 34, τ.κ. 10432, Αθήνα

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ: 210 5279000 - fax: 210 5279054

ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΚΟΙΝΟΥ

Πωλήσεις - Συνδρομές: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279178 - 180)

Πληροφορίες: (Ισόγειο, Γρ. 3 και τηλεφ. κέντρο 210 5279000)

Παραλαβή Δημ. Ύλης: (Ισόγειο, τηλ. 210 5279167, 210 5279139)

Ωράριο για το κοινό: Δευτέρα ως Παρασκευή: 8:00 - 13:30

Ιστότοπος: **www.et.gr**

Πληροφορίες σχετικά με την λειτουργία του ιστότοπου: **helpdesk.et@et.gr**

Αποστολή ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων προς δημοσίευση στο ΦΕΚ: **webmaster.et@et.gr**

Πληροφορίες για γενικό πρωτόκολλο και αλληλογραφία: **grammateia@et.gr**

Πείτε μας τη γνώμη σας,

για να βελτιώσουμε τις υπηρεσίες μας, συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα στον ιστότοπό μας.

